5/124

Mai 2013
Anul XI
1 leu

Cafeneaua literară

Grafică - Elena DOGARU

Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti - Comunicat

Secţia de Critică a Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti a desfăşurat colocviul său anual în ziua de 24 aprilie 2013.

Tema pentru această a III-a ediţie a fost: **„Critica tânără – o nouă critică?”**. Au luat parte membri ai Secţiei de Critică a ASB, precum şi invitaţi din partea altor filiale ale Uniunii Scriitorilor din România, universitari, cercetători în domeniul istoriei şi teoriei literare, critici literari de la importante reviste de cultură, recunoscuţi pentru activitatea lor în ceea ce priveşte lucrările lor şi pentru comentariul şi analiza volumelor noi de literatură română contemporană, alte personalităţi ale vieţii noastre literare.

Au prezentat comunicări **Florin Mihăilescu, Ion Bogdan Lefter, Vasile Spiridon, Bianca Burţa-Cernat, Paul Cernat, Paul Aretzu, Lucian Chişu, Bogdan Creţu, Emanuela Ilie, Ana Dobre, Adrian Lesenciuc, Radu Voinescu**. Prezent la colocviu, romancierul **Dumitru Ţepeneag** a expus un punct de vedere legat de critica anilor ’60-’70 şi de contribuţia acesteia la promovarea tinerilor scriitori ai momentului.

Manifestarea – coordonată de **Horia Gârbea**, vicepreşedinte al Institutului Cultural Român, şi de **Radu Voinescu**, membru al Secţiei de Critică, director al revistei „Diagonale” –, a fost găzduită de Institutul Cultural Român şi a beneficiat de sprijinul Uniunii Scriitorilor din România. Dezbaterile au fost conduse de **Gabriel Dimisianu**, preşedintele Secţiei de Critică a ASB.

Parteneri media: „Luceafărul de dimineaţă”, „România literară”, „Diagonale”, „Radio România Cultural”, Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti.

24 aprilie 2013

Pianistu’ călător

Astăzi, colo, mâine, colo, de curând şi la Piteşti. Într-un recital ca întotdeauna. Cert, de calitate, agreat deplin. Ascultat pios, public numeros. Omu’, virtuoz inepuizabil. Nuanţând bogat, ca de obicei. Pe val, meritat. Şi cu viitor, nu încape dubiu. Căci va fi cândva ăl mai valoros pe plai românesc. Ştie mii de note şi la fix le scoate pe claviaturi. E pasionat şi iscă sonor alese picturi. Plină de culoare e muzica sa. Cu rafinament, trăire, impact. Mănuşă venindu-i cele trei sonate. Beethoveniene de nivel înalt. Făţiş nestemate, pe veci strălucind. Demne doar de unii. Capabili real să le cânte ţais...

Prietenu’ nost’ aşa le-a cântat. Dăruind un ceas balsam sufletesc. Insistăm constant să îl revedem în faţa orchestrei. Cu un dirijor pe potriva lui. Împreună să scoată un superconcert. D-ăla antologic, pe post de reper. Precum se întâmplă prin alte oraşe. Unde îl duc paşii pe protagonist, în al său turneu. Artist de talent, categoric. Renumit, iubit, preţuit. Pândit de succes, copios. Odată, şi pe aci angajat… Dorim mai des să te-ntorci, Horia Mihail. Să dai imbold alor noştri pe scenă. Şi să ne mângâi auzu’ cu munca de preţ a mâinilor tale dibace. Pe creatori onorând, pe noi bucurându-ne mult…

Adrian SIMEANU

Pautza, la „Oltenia”, ţais!

Face viaţa ce face şi mă-mpinge la minunăţii. Ca la finalu’ de-april. Când ajunsei încă o dat’ la olteni. La filarmonica lor redutabilă cert. Ce onoră la nivel un dirijor îndrăgit. Şi el pe măsură prestând la pupitru-i. Cu sârg, dăruire, precis. American din Câlnicu’ Reşiţei. Sabin Pautza, of course. Cât de curând şi la a noastră, din nou. Sper eu, în formă la fel…

Fuse-n Bănie o seară… de zile mari, pe cuvânt. Sărbătoritul alegând inspirat. De comun acord cu soliştii săi. Instrumentişti super, ambii craioveni. Mihai Ungureanu şi Liviu Prunaru. Excelenţi together, vădit compatibili. În „Dublul” cu har a’ lu’ Mendelssohn. Bijuterie de gen d-a mai preţioasă. Mihai secondându-l pe Liviu la fix. Care este astăzi la cotă de sus. Sculă renumită, straşnic mânuită, sunet de cristal. Bisu’ de Hubay, mortal. Păcat că olteanu’ de fală în Europa nu va ajunge şi pe la noi, în concert. C-aşa-i pe aicea, ciudat…

Da’ să mă-ntorc la program. La uriaşele „Dansuri simfonice”. Tehnice, tragice, tulburătoare nespus. Impresionante. Rachmaninov, rusu’, vajnic făurar. Apoi, la polul opus, „Divertismentul” secund. Compus iscusit de Pautza. Un mix delicios de teme şi ritm. Savuros din plin, pe plac unanim. Desigur, orchestra avu mare rol în cântarea lor. Căci fără elanu-i, ştiinţa, putinţa, motiv pentru mine n-ar fi să merg s-o ascult. Şi s-o pretindem destui, sub semnătură, pe scenă şi-n urbea Piteşti. Neapărat, meritat. Afirm răspicat, semnez apăsat.

Adrian SIMEANU

S-au întâmplat la Centrul Cultural Piteşti

- Lansarea cărţii de critică literară „Synopsis”, autor Nicolae Oprea, 4 aprilie 2013. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Piteşti, Liceul Teoretic „Ion Barbu”. Coordonator, scriitorul Dumitru Augustin Doman.
- Lectură publică şi lansarea cărţii „Maimuţe sub tricolor. Jurnal cu criza de gât”, autor Cristian Cocea, 25 aprilie 2013. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Direcţia Judeţeană pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional Argeş. Coordonatori: Carmen Dumitrache şi Cristian Cocea.

Paştele celor suferinzi şi goi

Poetul şi publicistul **Ştefan Dumitru Afrimescu**, membru stagiar al Filialei Piteşti a USR, a încetat din viaţă luni, 13 mai, a.c. Facem astfel cuvenita şi nefericita completare la articolul de mai jos, aflat deja în pagina revistei şi dedicat situaţiei grave în care se afla scriitorul în preajma Sfintelor Sărbători Pascale.

Prietenul nostru este bolnav. Prietenul nostru, scriitorul şi ziaristul Ştefan Dumitru Afrimescu. O boală necruţătoare îl chinuieşte.

Ştefan a trăit după Revoluţie din munca la ziar. Adică de azi pe mâine şi, după câte ştiu, fără carte de muncă.

Acum vreo trei luni, doctorul i-a spus că trebuie să fie scanat cu un aparat special, care se află într-un spital bucureştean. Magda, o prietenă a noastră, a vorbit cu câţiva prieteni scriitori (Coniţa Lena, Silvia, Ilie, Mircea, Liliana, Allora, cu mine, poate şi cu alţii) şi, în cele din urmă, a strâns cei 800 de lei, cât costa procedura cu pricina, şi l-a expediat pe Ştefan cu o maşină în Capitală. Ştefan a fost operat la gât. Nu mai poate vorbi şi a slăbit foarte mult.

Întors acasă, se internează la Spitalul Bălcescu. Secţia Oncologie. Câţiva prieteni (Adrian, Coniţa Lena, Magda) îi duc mâncare. Acum câteva zile trebuia să se externeze. Unde să se ducă? Garsoniera a pierdut-o de câţiva ani. O colegă de la Centru, Mihaela, îmi spune că există un Adăpost de noapte pentru săraci… Un alt coleg, Jean, îşi face timp şi vorbeşte la telefon cu directorul Adăpostului şi îmi dă scris pe o foaie adresa şi numărul de telefon. Cel puţin are unde să stea noaptea. Mă gândesc să-l duc a doua zi la Adăpost.

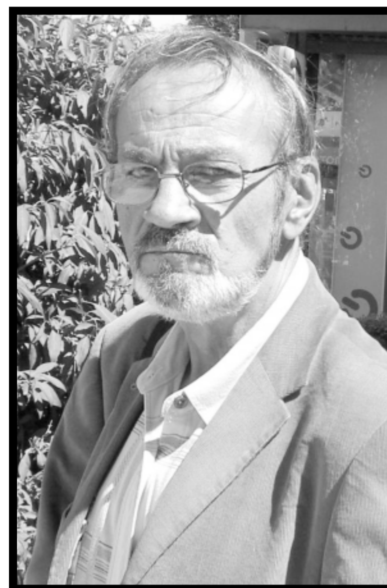
Între timp, Augustin reuşeşte să vorbească cu Înalt Preasfinţitul Calinic şi, în miercurea Patimilor, îl duce cu maşina sa pe Ştefan la schitul din Trivale. Aici are o cameră curată şi mâncare.

Cu îmbrăţişarea copiilor îţi vei scoate toate cheltuielile

Merg, în noaptea de Paşti, la Înviere. Lume – puhoi! Iau lumină şi ascult *Pastorala Învierii Domnului*, scrisă de Înalt Preasfinţitul şi citită de preotul bisericii. Spre sfârşit, acesta vorbeşte despre cei bolnavi şi despre săraci. Despre cei suferinzi şi goi. Şi despre bogaţii care din preaplinul lor îi pot ajuta pe cei aflaţi în suferinţă.

Chiar aşa! Ce am făcut noi, bogaţii, pentru cei aflaţi în suferinţă? Sau pentru sărmani? Îmi amintesc de câţiva prieteni cu stare, sau cu adevărat bogaţi, pe care nu am cutezat să-i abordez cu privire la Afrimescu. Sau cu privire la familia pensionată pe caz de boală, care a înfiat şi creşte doi copii. Unul dintre copii are 21 de ani şi este imobilizat la pat. Celălalt are alte probleme de sănătate…

Mă gândesc la aceşti oameni simpli, cu pensii minime, care au puterea să crească doi copii luaţi de suflet. Şi noi ne codim să întindem o mână cuiva aflat în suferinţă sau sărăcie. Şi ne pierdem omenia şi prietenii din pricina banilor, care de la o vreme nu ne mai ajung.

Noi avem probleme! Tocmai ne-am luat o maşină şi suntem lefteri. Sau ne-am schimbat roţile la automobilul de lux. O ducem greu! Tocmai am cumpărat un apartament pentru copilul nostru. Şi, de fapt, nu câştigăm decât 6-7 mii de lei pe lună. O nimica toată în vremurile de azi! Sau abia ne-am întors din Grecia, unde am cheltuit o groază de bani. E greu! Criza, contul din bancă, datoriile, noua maşină, noul apartament, Grecia…

Şi, în tot acest timp, plin de nevoi şi nevoinţe, părintele Tănase de la Valea Plopului creşte în parohia lui vreo 300 de copii ai nimănui şi îngrijeşte câteva zeci de bătrâni. Din ce? Din milostenia unora care, pe lângă o frântură din averile sau din puţinul lor, mai au ceva de dăruit. Când vei afla ce anume, poate că le vei întinde şi tu o mână celor aflaţi în suferinţă.

Poate că vei da o fugă la tânărul părinte Virgil din urbea lalelelor, care strânge îmbrăcăminte şi de-ale gurii pentru cei 300 de copii de la Valea Plopului şi care a reuşit chiar să le ducă până acum, de mai multe ori, zeci şi zeci de plase cu cele de trebuinţă, dăruite de copiii Şcolii „N. Bălcescu" şi ai Liceului „Ion Cantacuzino". Sau poate că te vei urca în maşina ta şi vei da o fugă chiar tu la cei 300 care te aşteaptă. În mod sigur, cu îmbrăţişarea copiilor îţi vei scoate toate cheltuielile.

Paşte fericit! Paşte fericit, vouă, care aţi ales să îi ajutaţi pe cei suferinzi şi goi! Şi vouă, celor care încă nu aţi găsit calea!

P.S. Aflu acum, după scrierea acestui articol, în aceeaşi zi, prin România TV, că dr. Pavel CHIRILĂ construieşte, exclusiv din donaţii, Clinica NERA, pentru îngrijirea bolnavilor în fază terminală. Dacă îţi pasă de cei suferinzi, poţi să direcţionezi cei 2% din impozitul pe venit sau să donezi 2 euro prin sms la 8843. Medicul mai are nevoie de bani pentru finalizarea proiectului. Te poţi convinge accesând www.clinicanera.ro

Virgil DIACONU
5 mai 2013

POEZIA POSTMODERNĂ

1. O parte a scriitorilor şi a criticilor noştri a vorbit şi continuă să vorbească despre poezia postmodernă sau postmodernistă. Cine sunt aşa-numiţii poeţi postmoderni? Generaţia '80 în totalitate, o anumită fracţiune a ei – poeţii *Cenaclului de luni*, după cum crede Mircea Cărtărescu (vezi *Postmodernismul românesc*, 1999) –, poeţii optzecişti şi cei şaizecişti (Nicolae Manolescu, în vol. *Despre poezie*), poeţii generaţiilor sau valurilor poetice '80, '90 şi 2000, aşa cum susţine Dumitru Chioaru în antologia *Noua poezie nouă* (2011)?

2. În volumul *Postmodernismul românesc*, Mircea Cărtărescu afirmă că „prin 1985 (…) optzecismul era deja epuizat ca formulă poetică" şi că poezia optzecistă s-a salvat prin „angajamentul în lumea postmodernă", prin „orientarea ei (…) către cultura de tip nord-american, astăzi un adevărat arhetip al postmodernităţii", aşadar prin sincronizare.

Credeţi în sincronizare? Asigură de la sine modelul american sau cel occidental, în general, calitatea poeziei obţinute „prin sincronizare"?

3. Cum definiţi dv. aşa-zisa poezie postmodernă din spaţiul cultural românesc? Care sunt trăsăturile specifice, definitorii ale acesteia? Se regăsesc trăsăturile poeziei noastre postmoderne printre trăsăturile poeziei postmoderne americane (occidentale) de valoare?

4. Mircea Cărtărescu găseşte că poezia postmodernă românească se trage/provine din *Cenaclul de luni* şi că ea are cinci poeţi optzecişti-postmoderni de valoare (vezi *Postmodernismul românesc*), iar Nicolae Manolescu, în *Istoria critică a literaturii române*…, mizează pe 18 poeţi postmoderni, dintre care 11 sunt tot din *Cenaclul de luni*.

Provine poezia postmodernă românească în mod prioritar din *Cenaclul de luni*, sau poeţii postmoderni de luni sunt doar cei oficiali? Dv. câţi poeţi performanţi postmoderni credeţi că avem? 5, 10, 100? Aveţi curajul să ne daţi câteva nume de poeţi postmoderni valoroşi?

5. Credeţi că poezia optzecistă „este principalul (dacă nu singurul) sistem de referinţă", „atât pentru cititorii avizaţi, cât şi pentru cei mai tineri poeţi", aşa cum spune Alexandru Muşina în *Antologia poeziei generaţiei '80* (prefaţă la cea de-a doua ediţie, 2002)? Adică, dacă ne raportăm la poezia modernă sau la cea postmodernă în general, suntem cumva pierduţi pentru poezie?

6. Generaţia poetică optzecistă este „cea mai bogată şi valoroasă generaţie poetică apărută în ultimii 45 de ani", spune Al. Muşina în *Antologia poeziei generaţiei '80* (*Prefaţă*, 1993). Ce rezonanţă credeţi că are poezia optzecistă sau optzecist-postmodernă în context contemporan universal?

7. În seminarul de la Stuttgart din anul 1991, numit *Sfârşitul postmodernismului: noi direcţii*, s-a discutat despre epuizarea literaturii postmoderniste şi despre naşterea unei noi literaturi.

Este postmodernismul occidental în criză? Este acesta deja o literatură a trecutului? Şi cum vă apare dv. insistenţa/stăruinţa întru postmodernism a poeţilor români, care după ce s-au sincronizat cu postmodernismul american cu trei decenii mai târziu, continuă să rămână în tranşeele postmoderne chiar şi după ce steaua lui (se pare că) a apus?

8. Dacă nu credeţi în poezia postmodernă, în ce poezie credeţi totuşi? Ce fel de poezie se face acum la noi? Care sunt notele ei definitorii şi ce şanse are ea să se impună, dacă o raportaţi la poezia postmodernă oficială, adică la cea susţinută azi de *Guvernul Literar Postmodern*?

Anchetă realizată de **Virgil DIACONU**

Lucian SCURTU

„Poezia nu trebuie să fie nici (…) modernă, nici postmodernă; poezia trebuie să fie eternă!"

1. În opinia mea, despre poeţi numai de bine. Ei sunt sau nu sunt poeţi. Punct. Atunci când citesc un poem/carte de poezie, apreciez valoarea în sine, felul cum am fost emoţionat sau tulburat afectiv şi efectiv, impactul mesajului transmis de un *Hermes trismegistus* viclean şi imaginar, şi nicidecum de faptul că autorul este modernist, postmodernist, proletcultist (ah, citiţi electiv unele poezii de Beniuc!?), şaizecist, optzecist, douămiist, mizerabilist, fracturist etc. Cred că această încadrare matricială nu trebuie să fie decât apanajul criticilor şi istoricilor literari, cititorului revenindu-i menirea în a se delecta ori în a refuza *ab initio* un poet sau altul, în timp ce

poetului/scriitorului sarcina de a scrie, dar, atenţie, nu oricum! Este adevărat, înregimentarea într-un curent literar (care în orice perioadă istorică s-a metamorfozat în *gaşcă, coterie* literar*ă),* poate avantaja pe grafomani şi veleitari, dar nu le poate spori/gestiona talentul, şi tocmai de aceea la umbra turmei în floare se târăsc agil o dată cu ea spre o posteritate, vai!, pe cât de amăgitoare, pe atât de ingrată.

2. Nu cred că optzecismul românesc era epuizat încă de prin 1985, din moment ce până în anii '90, dar şi după aceea, au debutat, şi nu puţini, o serie de optzecişti întârziaţi (recunoscuţi şi de Al. Cistelecan, criticul fanion al generaţiei), care completează şi dau consistenţă şi omogenitate grupării în ansamblu. Printre aceştia mă număr şi eu. Dar astăzi, în *anno domini* 2013, bietul optzecism este un cadavru viu de care nu mulţi îşi mai amintesc şi pe care şi mai mulţi îl evită. Al. Ştefănescu, răspunzând acestui chestionar, îşi mai *aminteşte* doar trei, Matei Vişniec, Mircea Cărtărescu şi Marta Petreu, despre ceilalţi afirmând, hâtru şi maliţios, că sunt nişte *adolescenţi bătrânicioşi, cu blugi îmbrăcaţi peste reumatism şi gută* (!?!?). Conform acestei paradigme, i-am putea încadra aici pe Ion Mureşan, Traian T. Coşovei, Alexandru Muşina, Nichita Danilov, Liviu Ioan Stoiciu etc. etc., ceea ce pare destul de ciudat, cel puţin pentru mine.

Nu ştiu dacă poezia nord-americană a fost (sau mai este?) arhetipală pentru poezia română, dar este cert faptul că a influenţat-o într-o oarecare măsură, în special de la sfârşitul anilor '70. Nu a fost modelul, dar a fost exemplul, şi acest fapt este elocvent citindu-i pe americani şi pe câţiva optzecişti apropiaţi structural şi prozodic paradigmei nord-americane. Personal am luat contact cu poezia, hai să-i spun anglo-americană, pe la sfârşitul anilor '70, o dată cu apariţia cărţii *Eternă bucurie-i frumuseţea,* de Margareta Sterian, care cuprindea superbe traduceri în română ale unor semnificativi poeţi britanici, foarte apropiaţi structural şi ideatic de cei de peste ocean, şi trebuie să recunosc că m-au influenţat în aceeaşi măsură în care a făcut-o şi Mircea Ivănescu prin poemele sale de aceeaşi factură.

3. E greu de crezut că trăsăturile poeziei noastre (post)moderne se regăsesc printre trăsăturile poeziei (post)moderne americane (hai să renunţ la cea occidentală care, totuşi, are şi particularităţile ei specifice). Poate doar din întâmplare, ştiut fiind faptul că poeţii americani nu i-au citit *never* pe cei români, sau dacă au făcut-o, doar accidental/ocazional. Invers da, influenţele poeziei nord-americane s-au imprimat/relevat în felul de a scrie şi de a gândi poezia în mentalul alunecos şi capricios al poetului autohton, complexat şi, uneori, timorat de poezia mediocră şi submediocră americană, franceză, germană, italiană etc. a zilelor noastre. De, suntem o cultură marginală, prin urmare e normal să fie aşa, ar spune unii! Poate da, poate nu!

4. Într-adevăr, poeţii *cenaclului de luni* au fost/sunt răsfăţaţii optzecismului/postmodrenismului românesc, bine susţinuţi de câţiva critici redutabili, printre care şi Nicolae Manolescu. Nu şi de Al. Ştefănescu, care scrie despre ei că *s-au agitat mult, dar n-au făcut mare lucru ca scriitori.* Au *pile*, cum s-ar zice, acolo unde trebuie, şi prin urmare sunt beneficiarii unor cronici şi recenzii de toată stima şi lauda, în *istorii* literare, cărţi de specialitate, reviste de cultură, manuale chiar. Nimic de zis, unii merită, alţii mai puţin, unele volume de poezie ale aceluiaşi autor sunt demne de toată lauda/invidia, altele nu, dar mai contează când autorul e *canonic?*

Sigur că am curajul să nominalizez o serie de poeţi postmoderni, de ce n-aş avea? Cine mă poate împiedica? Iată-i, la vedere, în număr de 20, într-o ordine aproximativ aleatorie: Ion Mureşan, Mircea Cărtărescu, Marta Petreu, Ioan Es. Pop, Traian T. Coşovei, Alexandru Muşina, Aurel Pantea, Liviu Ioan Stoiciu, Nichita Danilov, Vasile Dan, Ioan Moldovan, Aurel Dumitraşcu, Mircea Bârsilă, Matei Vişniec, Lucian Vasiliu, Magda Cârneci, Viorel Mureşan, George Vulturescu, Gabriel Chifu, Gellu Dorian. Şi pentru că am şi eu *relaţii* la autorul acestor rânduri, l-aş menţiona şi pe… Lucian Scurtu! Citiţi-l şi vă veţi convinge!

5. Iarăşi intrăm în hăţişurile teoretizante ale modernismului, optzecismului, postmodernismului, când suntem, nu de puţine ori, atât de ignoranţi faţă de poezia de lângă noi, proastă şi mediocră în exces, scrisă cu râvnă şi acribie veleitară în vremurile de azi. Constat cu uimire faptul că o serie de poeţi talentaţi (optzecişti/postmoderni, dar şi alţii), după ce cu trudă şi ambiţie, nu de puţine ori în condiţii de recluziune, şi-au făcut un *nume,* publică tot ceea ce scriu, grupaje ori volume de versuri de o calitate mai mult decât îndoielnică şi într-o devălmăşie aiuritoare, care nu pot stârni decât nedumeriri şi crea confuzii axiologice.

Răspunzând concret întrebării dumneavoastră, aş spune că da, optzecismul a reprezentat *ille tempore* un sistem de referinţă, o paradigmă poetică bine conturată (şi cu ajutorul unor critici de valoare ai generaţiei, care au *stilizat* inteligent gruparea), dar numai într-un anumit segment cronologic (după opinia mea, sfârşitul anilor '70, mijlocul anilor '90), după care, normal şi logic, şi-a pierdut suflul, iar impactul ei s-a diminuat şi disipat treptat, până la a-şi pierde aproape în totalitate *carnaţia*, uneori şi *elevaţia.*

Nu, nu suntem pierduţi pentru şi întru poezie, chiar dacă ea nu se raportează la un canon/curent literar aflat la modă, vom fi pierduţi atunci când va fi scrisă prost, urât, penibil, caraghios (da, am citit şi poezie de acest gen!), lipsită de consistenţă, emoţie şi mesaj (iertat fie-mi truismul), sau atunci când va fi marginalizată/ignorată până la neantizarea totală.

6. În cea de-a doua jumătate a sec. XX, nu cred că poezia optzecistă a primat axiologic în peisajul literar românesc, deşi s-a impus, fără îndoială. Aş îndrăzni să cred că generaţia lui Nichita Stănescu a dat mai mulţi poeţi semnificativi decât generaţia lui Alexandru Muşina. E greu, prin analogie, să pui lângă autorul *Necuvintelor* (ştiu că-l dezamăgesc pe dl Grigurcu!) un optzecist apropiat valoric, la fel alături de Marin Sorescu, Ana Blandiana, Mircea Ivănescu, sau de Marin Preda în proză. Sigur că fiecare poet se lasă ademenit/vrăjit, mai mult

sau mai puţin conştient, de *binefacerile* generaţiei sale, dar ingrata posteritate este, de obicei, de altă părere. De exemplu, prin anul 2956, cine va mai clama generaţia '60, sau '70, sau '80, sau '90 etc. a sfârşitului de secol XX? Doar arhivarii istoriei literare (tot mai puţini, din păcate), în rest se va vorbi şi comenta Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Marin Preda, Mircea Cărtărescu, sau mai ştiu eu cine va fi norocosul sau alesul?

7. Ştiu că nu ştiu să răspund la această întrebare!

8. *Guvernul Literar Postmodern!* Hm, ciudată titulatură, cu o semantică uşor totalitară! Dar de ce nu, ştiindu-se că în literatură, şi cu atât mai mult în poezie, nu există democraţie, există doar ierarhie şi nicidecum egalitarism! Există dictatura primului raft faţă de cel de-al doilea raft, dictatura celui de-al doilea raft faţă de ce-l de-al treilea, şi aşa mai departe, ca într-un înşelător joc de domino. Câştigătorii iau totul, învinşii nimic.

În ce poezie cred? În poezia bună, normal, indiferent că e modernă, postmodernă, fracturistă, mizerabilistă etc. Sau cred în fiecare câte puţin, şi în toate, deopotrivă. Îi citesc cu plăcere pe Nicolae Labiş (admirabil poet!) şi Cezar Baltag, pe Ileana Mălăncioiu sau Angela Marinescu, pe Vasile Petre Fati şi Vasile Baghiu, pe Claudiu Komartin sau Radu Vancu, fără a fi *complexat* de generaţia din care fac parte sau de curentul de care aparţin. Dacă poezia lor merită să fie citită, atunci trebuie citită şi ţinut cont de ea.

La urma urmei, îmi place poezia care detaliază elegant şi inteligent nuanţele, dar şi cea care nuanţează la fel de evanescent detaliile, îmi place poezia mizerabilistă, dar stilizată până la elevaţie, îmi place poezia cotidianului, dar finisată aristocrat şi rafinată pedant, îmi place poezia ceremonioasă, dar lipsită de preţiozităţi savante, îmi place poezia junilor bătăioşi şi gălăgioşi, dar eliminând redundanţa şi, uneori, limbajul licenţios, da, îmi place *poezia tare* precum alcoolul dublu rafinat (*Cartea Alcool!?)* atât cea scrisă, cât şi cea trăită. Dar, iertată-mi fie divagaţia, ador şi *poezia* mea, simplu!, pentru că e a mea şi numai a mea!

Vezi tu, Virgil Diaconu, Homer avea dreptate când credea că zeii urzesc nefericiri pentru ca generaţiile viitoare să aibă ce cânta! Iar noi, poeţii de astăzi, dar şi cei de mâine, avem/vor avea din belşug *materie primă* pentru cântecele noastre/lor. *Aezi* să fie!

Rezumând, trebuie spus că poezia nu trebuie să fie nici mare, nici bună, nici elevată, nici modernă, nici postmodernă etc. etc., poezia trebuie să fie *eternă.* Uşor de spus, sisific de realizat!

Fereastra

Despre bun gust, rafinament şi stil...

...nu pot vorbi fără să adaug un strop de patimă, deoarece desăvârşirea, cu ţinuta şi sobrietatea ei, trebuie salutată cu toată puterea fiinţei, cu bucuria cu care ne aplecăm asupra ochiului de cristal al adevărurilor indestructibile.

Ca să vorbesc despre David Suchet – *Poirot*, aş alege un singur cuvânt: nobleţe.

Mă fascinează acest personaj/erou, pe care-l asemăn unui lingou de eleganţă, un portret perfect pentru o ramă de argint. Nu există nimic în ţinuta lui ce nu aş putea remarca la modul superlativ, nimic ce nu s-ar putea numi impecabilitate.

Vioi, cu pas avântat ca de pasăre pe peluzele verzi, ori lovind pavajul cu bastonul, cu o precizie militară, precum o flăcăruie brună se impune, fosforescent, atenţiei mele, se strecoară cu mişcări sigure, mărunte, acolo unde păstrez, neclintit, cele mai preţioase daruri.

Nu sunt o autoritate în materie de stil şi rafinament. Recunosc doar strălucirea, argintul-viu al respectului pentru tipul de civilizaţie *BBC*. Am convingeri severe şi de cele mai multe ori simt acest lucru ca pe o povară. E greu să aduci la suprafaţă năvodul încărcat cu batiste fine într-o lume a discrepanţelor, a zgomotelor şi a paşilor târşiţi.

Dar, de vreme ce am nevoie de această pagină, de poezia acestui personaj – pe care nu mi-l închipui în viaţa civilă decât îmbrăcat în costumele sale gris din stofă englezească, vestă de serj, pălărie tare, cravată, ghetre lustruite şi minuscula floare răsucită într-un con micuţ de argint, la rever – înseamnă că mintea, ochiul şi simţirea au încă o culoare sănătoasă.

Până la urmă este o magie, un mod luminos de a mărturisi admiraţia pentru eleganţa disciplinată a eroului meu, *Hercule Poirot*, eleganţă pe care, mai târziu, în alt capitol al acestor vremuri, mă voi bizui.

Am pus sămânţa, pentru că am nevoie să păstrez în jurul meu dunga aurie a bunului gust – o linie de demarcaţie care să-mi apere fireasca alegere.

Liliana RUS

Lector

Un caligraf al vitalului

În ultimul meu an de studenţie clujeană, am citit în coloanele revistei *Tribuna*, abia înfiinţate, cîteva poezii care mi-au atras atenţia în chip aparte. Semnate de Gheorghe Chivu, nume de care nu auzisem, ele i-au impresionat şi pe cîţiva dintre colegii mei, întrucît cutezau a depăşi canonul rigid al „realismului socialist” care jugula creaţia literară a acelui moment, aducînd o nesperată promisiune de autenticitate. O adiere de aer proaspăt într-un mediu sufocant. Ni se păreau atunci, pentru a nu ocoli verbul potrivit, senzaţionale. *Tribuna*, condusă iniţial de Ioanichie Olteanu, dubla *Steaua*, condusă de A. E. Baconsky, care tatona şi el o uşoară emancipare, dar tocmai din această pricină se pare că nu era încîntat de o posibilă „concurenţă”. L-am întrebat într-o seară pe egocentricul autor al *Fluxului memoriei* „cine este Gheorghe Chivu”. Răspunsul, evident iritat, a fost următorul: „Gheorghe Chivu este un om pe care-l cheamă Gheorghe Chivu”... Revăzînd acum versurile în chestiune, încerc a reconstitui starea emoţională a foarte tînărului lor cititor din 1957, care se bucura a întîlni în ele rezonanţa unei lirici naţionale, „mobilizatoare” (însă în contrasens cu lozincile proletcultiste!), ilustrat în deceniile anterioare de V. Voiculescu, dar şi de Radu Gyr şi Nichifor Crainic (evident, de producţia lor carcerală, revelatoare, urma să iau cunoştinţă mult mai tîrziu). Într-o vreme în care internaţionalismul sovietizant interzicea cu stricteţe afirmarea patriotică, punea sub obroc tradiţia, ele schiţau restaurarea acestor valori, cu o intempestivă energie. Totodată îmi dau seama că, prin textele publicate atunci în *Tribuna*, Gheorghe Chivu stabileşte, la modul liminar, motivele de căpetenie ale producţiei sale poetice în ansamblu. Mai întîi slava trecutului autohton, în linii aspre, de xilogravură:

„Bat drumurile ca Şincai, cu istoria pămîntului meu în desagă -
Cu istoria cîntecelor mele cioplite ca din secure
Şi îmi revărs inima-ntreagă
Acolo de unde le-am cules, din pădure.

Acum sînt aici oameni care ştire
De straşnicul mîine al lor din cărţi de citire,
nu numai numele fiarei să-l vadă
În urmele ei pe zăpadă” (*Bat drumurile*).

Apoi, în naturala dezvoltare a invocării istorice, revolta justiţiară, semeţia haiducească nereţinută de nimic, care suna cu un teribil efect aluziv în atmosfera unor interdicţii de conştiinţă fără precedent, a unor abuzuri în faţa cărora obştea românească se afla aparent fără apărare. Oare asemenea stihuri incendiare nu ar fi putut fi puse în gura celor ce constituiau rezistenţa anti-regim din munţi? La foarte puţin timp după înăbuşirea Revoluţiei din Ungaria, bardul nostru celebrează un ceas al răzbunării:

„Sus pe măguri fluieră un pom,
Fluieră un pom pe voiniceşte;
Corbii stau de vorbă despre om,
Codrul tace taine şi-nverzeşte.

Aspru-n tîrg coboară ca de lemn
Hoţii de ţărani, bărboşi sau spîni
Şi aşteaptă ca din veacuri semn:
Pintea saltă-n inimi de rumîni.

Unde-l muşcă barda, la el creşte -
Creşte ramul iar, ca din stejar.
Nu-i balaur cu mai multe ţeste.
- Taie-i capul; capul creşte iar.

Moare unul? N-are tron să piardă:
Numai, muced, codrul de mălai,
Însă, colo, sus, în dinţi cu-o bardă,
Dîrz îşi taie Pintea drum şi-n rai.

Seceri, coase vin ca la cules
Şi se-ndeasă-n domni, cumplite iuţi;
Între da sau ba nu-i de ales
Brazda cînd e musai s-o săruţi.

Cu ţapini izbesc ei ca-n ţestoasă;
Fier şi zale sparg sub grei pilugi
Şi, mai aprig, legea mincinoasă,
Că de sus li-i dat să fie slugi” (*Durda*).

Şi nu în ultimul rînd ni se dezvăluie faţa interioară a acestei lirici incendiare, sincronizarea ei cu misterul cosmic, sub unghiul unei iluminări fulgurante care, pătrunzîndu-se de mirajul aparenţelor, pune în contact cele de jos cu cele de sus:

„În pom, erau lăcate.
Februarie nu le deschidea.
Sosi într-o zi una albă în cetate
Şi vrăbiile au tremurat şi au tăcut: nu era ea.

Uşile se deschideau, aripi, în cîmpii.
Toate ferestrele, toate batistele.
Pe uliţi, numai noi arlechinii, şi baletistele,
Noi, adevăraţii, solemnii, din fotografii. (...)

Privighetoarea şi-a uitat cîntecul,
Cintezoiul, fluierul, şi au intrat în cor.

Pădurea este o catedrală în care
Se fac repetiţii pentru nimic, domnilor.

Şi orga adîncă îngroapă
Profundul, basul mister.
Cineva cîntă în jos, în pămînt,
Ameţitoarea urcare la cer” (*Balet-premieră*).

De-a lungul întregii cariere poetice, Gheorghe Chivu a înţeles a rămîne fidel fibrei sale intens vitale, care şi-a „scris de-a pururi destinu-n piatră vie”, anesteziindu-şi durerile aidoma pămîntului „ce nu plînge cînd îl ari adînc”. Conştiinţa îi este aşijderea modelată teluric, căci „din arcul rotund al pămîntului/ Toate ţintesc deodată/ Miezul dulce al soarelui” (*Cîntec pentru desprimăvărare*). Pînă la o identificare supremă: „Eu sînt pămîntul care-ţi sărută cînd treci/ Cu buze strivite călcîiul” (*Întîmpinarea poemului*). Ceea ce ne face a-i stabili poetului o structură morală valahă (coroborată şi de obîrşia sa dobrogeană), aşezată sub semnul unei umori cînd elementar jubilante, cînd încrîncenate, revendicative. Existenţialul are aerul a se afla la cîrma expresiei în genere bine sonorizate, cu adresă publică. Cu toate că şi-a petrecut cea mai mare parte a vieţii la Sighetu Marmaţiei, impregnîndu-se de atmosfera maramureşeană nelipsită nici ea de asprimi, autorul *Brazdelor străbune* a rămas stilistic un meridional. Fapt ce se constată într-o trepidaţie, într-o intemperanţă a duhului său nu o dată clocotitor, dornic de-o revărsare peste marginile date, dispus la stări orgiastice. Neputînd adopta sobrietatea transilvană, melancolia eterată a meleagului la care nu s-a aclimatizat decît relativ, poetul propune o chermeză autumnală, marcată de voluptăţile dansante ale simţurilor, de desfătările nupţiale ale tipului anteic însoţindu-se cu fertilitatea firii:

„De nu s-ar naşte prea devreme frunzarul inocent
prin vii,
Să cadă ucigaş îngheţul ca un Irod peste copii,
S-ar strecura-n livezi alcoolul în alambicuri de pomet
Şi am muri de dorul toamnei şi mai tîrziu şi mai încet,
Sorbind din crengi de prun sălbatic
bătrîne seve de un veac,
Suind prin aer levitaţii de balerini, sub cer valah,
Am dănţui ca sfinţii-n frescă iluminaţi de-acelaşi har,
Cum saltă cerul şi pămîntul cînd vinu-i bun
şi-i de Cotnar;
Ispita-alături de virtute festiv îmbrăţişate-n rimă,
Sărbătorind delirul toamnei ca pe o nuntă unanimă”
(*Urare de primăvară*).

Stihurile se conexează prin chiar elanurile ce le iscă, ajungînd la focalizări solare ale fantasmaticului: „Port nebunia ca o glorie,/ Sînt descreierat din dragoste,/ Cu goliciunea răvăşită de soare,/ Ca discobolul mă dărui luminii” (*Lîngă pămînt*). Idealurile fiinţei le reprezintă aici rodul care apare într-un chenar de beatitudini biologice crude: „Stau ulcioare grele, - îndulciţi de ape,/ Îndulciţi de soare, pepenii să crape;/ Sînge din ţărînă beau, parcă de taur,/ Rîde-n toţi ştiuleţii toamna mea de aur” (*Ulcioare toamna*). Dacă cerul se înalţă ca o floare, aceasta e o „Imensă şi albastră floare carnivoră/ Tentaculară floare care mă devoră”, inspirîndu-i poetului o insaţiabilitate a cîntecului: „Cîntarăm la-nceput cîţiva la ţărmuri,/ Şi apoi sute, mii, şi mii de mii,/ Şi marea se porni, ca din alămuri,/ Să cînte-n ţărmii pîn-atunci pustii” (*Dimineaţă la ţărm*). O defilare „alegră” a străbunilor îi înfăţişează pe aceştia „în aureola lor dură”:

„Frunze-i şoptesc, ape-i murmură;
Zornăie-n aprige imnuri împărăteasca lor
străveche armură.
Cu tăiosul, heraldicul lor profil de secure,
Trec, măre, trec Decebalii din carpatice stînci,
din sus de pădure;
Cresc din pămîntul acesta, falnice lănci,
vrednice spade,
Fagii din frunze adînc ne doinesc, înfricoşătoare,
cumplite, străbune Posade”
(*Metopă străveche*).

Însăşi poetica lui Gheorghe Chivu se defineşte precum o mixare a incandescenţei cu trupeasca formă lascivă: „Numai cine ştie lava s-o-nfierbînte/ Ca din flaut trupu-n sticla ei să-şi cînte,/ Lutul fără formă-n mîini să-l rotunjească/ Lin să-i treacă-n coapsă forma muierească” (*Ulcioare toamna*). Pe alocuri întîlnim şi imagini ingenios estetizate, semne ale unui program posibil care n-a fost urmat mai departe. Bunăoară cea „decadentă” a unui Don Juan de catifea, orb, „luminat de femeile goale”:

„Domnul din cameră era orb,
Doamna din cameră goală;
Dar lumina o vedea, năvălea,
Lumina o vedea goală, o vedea.

Şi doamna goală se oglindea
În ochii domnului orb;
Doamna se vedea goală în ochii lui,
Şi domnul nu ştia, nu vedea.

La genele lui au ieşit nişte umbre,
Nişte îngeri cu lacrimi în mîini.
Amiaza înaltă cît o mie de zile
Pentru încă o noapte trecea” (*Nud*).

Dar asemenea momente sînt pasagere, simple pauze ale fluxului energetic dominant. Într-un fel caracteristic, fugosul poet se abandonează mai mereu freneziei sale larg gesticulante, egolatru dăruitoare, cu un desen lejer: „Iată, îţi dăruiesc toate bogăţiile toamnei,/ Tot aurul toamnei, pentru care nu ai nici ochi, nici atîtea mîini,/ Iată, îţi dăruiesc, nebun, un imperiu al soarelui,/ Pentru un salt eliberator,/ Pentru un infim fulg în sudicul tău zbor de cocor” (*Migraţie*). Neprezentîndu-se ca un entuziast al caligrafiei, Gheorghe Chivu e în schimb, în cele mai izbutite texte ale sale, un caligraf al entuziasmului de a trăi. Un poet care, reeditat acum, merită o atentă „revizitare” critică.

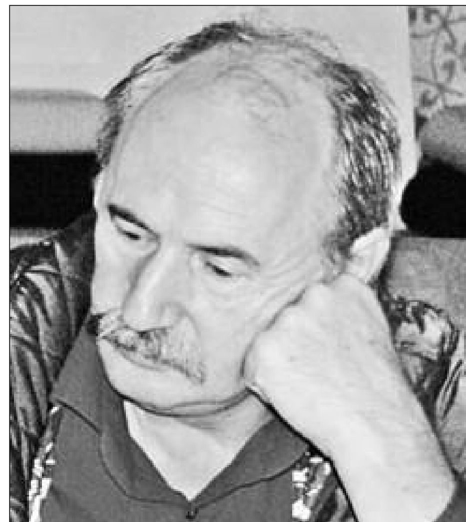
Gheorghe GRIGURCU

* Gheorghe Chivu: **Opera omnia**, Ed. Grinta, 2012

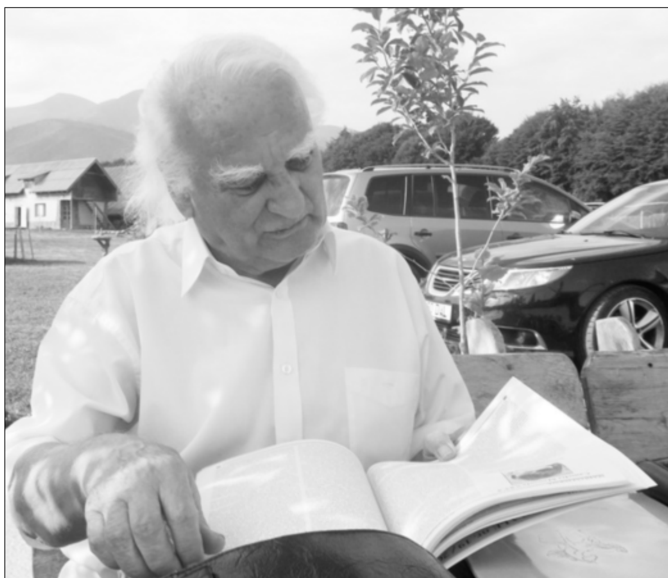
Aniversare

Horia ZILIERU – 80

O poetică teatrală şi încifrată

Horia Zilieru este numele de scenă al lui Gheorghe Iancu, născut în Racoviţa, Argeş, autor care semnează 16 cărţi de versuri până în Revoluţie şi încă 14 *după*, dacă socotim şi cele patru antologii. Acest poet, pe care noi, vulpile literare coapte de-a binelea pare să îl ştim încă de pe băncile şcolii, aşa cum îi ştim pe Beniuc, Deşliu, Nicolae Dragoş, Jebeleanu, Cârneci, îţi atrage atenţia atât prin biografie cât şi prin operă.

Dat afară de la ziar şi trimis la documentare în străinătate

După terminarea Facultăţii de Filologie, Horia Zilieru intră în clocotul vieţii publicistice ieşene ca redactor la ziarul *Lupta Moldovei* (1955), de unde este dat afară după un an pe motiv de „rude interzise": avusese curajul să se căsătorească cu o fată al cărei tată îşi desăvârşise educaţia la canal! După acest episod de politică proletară, ajunge să lucreze la o bibliotecă, apoi (ca redactor) la revista *Iaşul literar* (1959), unde şi debutează. În 1970 revista îşi schimbă numele în *Convorbiri literare*. Horia Zilieru activează în redacţia celor „două" reviste din 1959 până în 1990, când este destituit. În 1994 devine redactor-şef la revista *Neamul Românesc*, iar în perioada 2001-2004 îl găsim angajat la cunoscuta Editură *Junimea*.

Uimitoare mi s-au părut în biografia lui Horia Zilieru desele lui excursii literare peste hotare, într-o vreme când nu era nicidecum uşor să ieşi din ţară. Aşa îl aflăm pe tânărul – sau pe maturul – scriitor trimis la fel de fel de manifestări literare în străinătate – la Riga, Leningrad, Sofia, Skopje, Struga, Paris, Belgrad, Zagreb, Budapesta, Salonic, Elveţia, Cracovia, Veneţia, Roma, Florenţa –, toate acestea până în 1990, ca dovadă că Partidul nu îşi lăsa de izbelişte scriitorii, ci că făcea totuşi ceva pentru pregătirea lor, pentru informarea şi relaxarea lor literară. Nu a tuturor scriitorilor, fireşte, ci doar a unora, care fie că îl slujeau, fie că scăpaseră ca prin urechile acului de presiunea pe care trebuiau să o suporte cei care aveau rude ce nu rezonau la directivele roşii.

Demnă de interes este la Horia Zilieru şi ascensiunea literară: publicarea a 30 de cărţi de versuri, cu tot cu antologiile de autor, apariţia în 16 antologii româneşti şi în 13 antologii în străinătate, premiile pe care cărţile lui le-au primit de-a lungul timpului. Între acestea, amintesc aici „Premiul «Mihai Eminescu» al Academiei Române" (pentru volumul *Orfeon*, Ed. Junimea, 1980), „Premiul Fundaţiei «România Mare»" (1994), „Premiul Internaţional «Nichita Stănescu»" (1994) şi „Ordinul Meritul Cultural în grad de Comandor, categoria A, Literatură" (2004), oferit de Preşedintele României Ion Iliescu, premiu care din 2004 şi până astăzi îi asigură stihuitorului, alături de pensie, un venit considerabil. Iată că preşedintele care i-a adus în Bucureşti pe mineri ca să devasteze şi ciomăgească pe cine le ieşea în cale acordă şi înalte distincţii literare. Preşedintele îi iubeşte pe toţi: pe mineri şi pe scriitori. Fără osebire! Dar cu osebire pe unii dintre condeieri, semn că el ne citeşte atât de atent încât poate să distingă fără greş între cei care merită să fie premiaţi şi cei care nu merită...

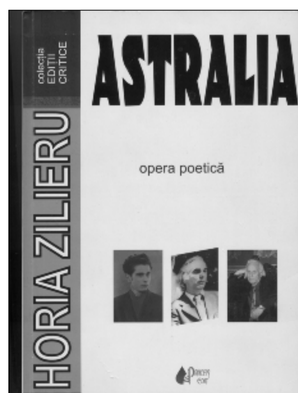
După Revoluţie, aşadar în minunata democratură, autorul antologiei *Astralia*, de unde culeg aceste date biografice, este ales membru în Consiliul de conducere al USR şi în Comisia de Onoare (1994). Cu toate astea, un an mai târziu, abia dacă mai prinde „Colocviul Internaţional de la Sintra", Portugalia, predând în acest fel ştafeta documentărilor literare câtorva slujitori ai Guvernului Literar Postmodern, dintre care îi amintim pe Mircea Cărtărescu, Gabriel Chifu sau Nicolae Manolescu. Despre ultimul dintre ei, care conduce USR prin celular de la Paris, Ion Spânu spunea de curând, în www.cotidianul.ro (4 martie 2013), că a reuşit să falimenteze o instituţie altădată prosperă.

Teatralitate şi ermetism în poetica lui Horia Zilieru

Încă şi mai spectaculoasă decât biografia, dar fireşte că într-o cu totul altă dimensiune, este opera poetică a lui Horia Zilieru. Iată o mostră:

„drug danilu miahchiznac
sac sacâz şi tâlvdovleac
a deschis orfevrerie
o la rio
rio rie
à coté de gara titu
«ismail & turnavitu»

miah – cu măştile de gaze
chiz
agent de legătură
nac – cu sorcov şi olmaze
cu potcap şi cu trăsură
grand ahotnic şi liubovnic
al bâhlitelor cuvinte
din vărsare spre sorginte”
(*În timpul războiului din Troia*)

Aţi înţeles? Ceea ce frapează în versurile lui Horia Zilieru este pâcla semantică în care pluteşte textul, este criptarea semnificaţiei, ermetismul. La ocultarea sensului – care la H.Z. pare să fie mai mult organică decât programatică – contribuie frazările ce dau corp unei logici nebuloase, structura suprarealistă a imaginarului, intertextualitatea, „carnavalul de imagini agonizante”; dar şi lexicul, constituit deopotrivă din neologisme şi neologisme absolute, arhaisme, regionalisme, argou, „cronicărisme”, cuvinte dialectale, barbarisme. În cele 15 versuri citate sunt 13 cuvinte al căror înţeles doar autorul pare să-l ştie. Oricum, ele nu fac parte din vocabularul limbii culte uzuale de astăzi. Încă puţin şi ai spune că Horia Zilieru vorbeşte într-o altă limbă decât limba română cultă. De aici dificultatea receptării textului şi întrebarea pe care i-o adresează, pertinent, unul dintre criticii săi, cu care se fotografiază în secţiunea „Iconografie” a volumului-antologie *Astralia*: „Ce poate să însemne versul…? Dar versul…? Dar…?”

Horia Zilieru ne oferă texte care mizează în mod excesiv pe sonorităţi şi calambururi, pe înşăilări livreşti, ornamente şi acrobaţii lingvistice. Plăcerea textuală a lui Horia Zilieru este aceea de a insolita expresia, semnificantul, modul de a spune, scriitura, dar această insolitare sau straniezare a expresiei nu are drept obiectiv stimularea şi valorificarea sensurilor, ci obscurizarea lor, ermetizarea textului în întregul său, ruperea coerenţei. Mallarmé şi Ion Barbu constituie fără discuţie modelele, uneori vizibile, alteori invizibile ale acestei poetici dificile. Horia Zilieru se fixează, aşadar, asupra formei, a „deliciilor” formale, a manierismelor de tot soiul şi a obscurizării instinctive a textului, a semnificaţiei.

Mai remarc la Horia Zilieru o mare predispoziţie pentru *joc*: el îţi lasă impresia că se joacă cu limbajul, cu toate categoriile lexicale, cu modul de frazare, cu ritmurile, rima, informaţia mitologică, livrescă, cu abstracţiunile şi imaginile suprarealist-absurde. Construcţia-joc este însă teatral-artificială, barocă, haosmică... Imaginarul se manifestă ca imagism, expresia încărcată ca o albină de preţiozităţi îi pune piedici semnificaţiei, iar cripticul, runicul se impune ca normă.

Cu privire la poezia de dragoste, antinomica şi ironica sintagmă „trubadur ermetic” folosită de criticul Gheorghe Grigurcu îl defineşte destul de bine pe scriitorul-copil pus pe joc şi încifrare, pe care îl cunoaştem şi sărbătorim sub numele de Horia Zilieru.

Pacifism programat, tehnici de abordare, succes…

Curios mi se pare faptul că Horia Zilieru, autorul celor 30 de cărţi de versuri!, este totuşi absent din presa literară. Cel puţin în ultimii zece ani nu am citit în vreo revistă, din cele aproximativ 25 de titluri pe care le primesc lunar la redacţia *Cafenelei literare*, un articol semnat de el, un răspuns la vreo anchetă şi cu atât mai puţin vreo intervenţie, Doamne fereşte, polemică! Aş spune că lumea, breasla şi viaţa literară în care H.Z. trăieşte sunt pentru acesta perfecte. Şi dacă sunt perfecte, atunci nu are niciun sens să le reproşeze ceva, deci să intre în polemică.

Horia Zilieru are darul, îmi dau seama acum, de a fi prieten cu toată lumea. El iubeşte pe toată lumea, adică pe cei drepţi şi pe cei nedrepţi, pe cei cinstiţi şi pe lepre, pe deştepţi şi pe proşti. Şi poate că numai Domnul l-ar întrece în lecţia de iubire pe care ne-o dă. Un mai vechiu prieten al domniei sale, Călin Ciobotari, ne spune de pildă cum îşi abordează Horia Zilieru colegii de breaslă:

„«Domnule! Dumneata eşti un mare poet!» Apoi zâmbeşte vag, ca pentru sine.”

Şi fireşte că tot aşa îi întâmpină H.Z. şi pe critici:

„Domnule! Dumneata eşti un mare critic!”

Lumea culturală românească, viaţa noastră culturală este, în ochii lui H.Z., perfectă. Toţi colegii scriitori ai lui Horia Zilieru nu sunt simpli scriitori, ci mari scriitori. Horia Zilieru e prieten cu toată lumea şi laudă pe toată lumea. Pentru a fi, la rândul său, iubit şi gratulat de toată lumea! O altă plimbare a măştilor pe scena literară… Un alt spectacol literar de succes.

Virgil DIACONU
Aprilie 2013

Titus Popovici, un „fiu risipitor”?

„Scriitorul care voiam *eu* să fiu nu putea publica nici o pagină de literatură care să treacă peste anul 1945-46. Ar fi însemnat să mint, cu bună ştiinţă şi nu eram în stare”.

Văzut, după colapsul comunismului şi, consecutiv, după grăbita-i abjurare, drept „un Procopius român” (cf. G. Dimisianu), duplicitarul Titus Popovici s-a exprimat – prin asumare şi implicare – ca un scriitor politic fruntaş, culegând, însă, dincolo de privilegii, aprecieri contradictorii după dezicere, negându-şi, cu furie satirică şi cinism, crezul politic şi văzând în comunism un „avorton al Istoriei”. Astfel, M. Zamfir, întrebându-se dacă „doar talentul e de-ajuns”?, conchidea că prozatorul „nu avea nici cea mai mică iluzie despre comunism” (v. *România literară*, nr. 19/2005). Alţii, dimpotrivă (cazul lui V. Nistor), sunt convinşi că autorul *Străinului*, roman ivit în 1955, „s-a manifestat ca un comunist” (1, 152). E drept, „năzdrăvăniile” tinereţii l-au costat. Liber profesionist după interzicerea dreptului la semnătură, trăieşte din expediente, scrie pentru alţii (Jacob Popper, Silviu Podină). Tipăreşte schiţe în *Viaţa românească*, în colaborare cu Francisc Munteanu, celebru în epocă, după *În oraşul de pe Mureş* şi *Lenţa*; dar volumul-broşură (*Mecanicul şi alţi oameni de azi*, 1951) va fi trimis la topit. *Povestirile*, din 1955, nu impresionează, trec chiar neobservate, dar marchează debutul editorial, aducând în scenă „şantierişti”. „Borna” cronologică (autoimpusă), divulgată într-o însemnare confesivă, pregătind *Cartea de la Gura Zlata* (1991), fusese, aşadar, deja încălcată. Peste un an, la primul Congres al Scriitorilor din RPR (1956), raportul lui Mihai Beniuc anunţa că protagoniştii „noii literaturi” sunt tot consacraţii: prin Sadoveanu şi Camil Petrescu, prin „pana lor încercată”, „grăieşte viaţa”, sublinia raportorul. Deşi „lămurit”, reeducat, un Sadoveanu, cu aura scriitorului „vechi”, incapabil de evoluţie, rămânea un model neviabil. Încât, în regim de urgenţă, noii veniţi vor rescrie istoria, asigurând ficţiunilor de partid verosimilitate prozastică şi eficacitate propagandistică. La douăzeci şi cinci de ani, publicând romanul *Străinul*, Titus Popovici se anunţa ca o mare speranţă a prozei româneşti; intrat iute în manualele şcolare, devenise, aşadar, un *reper*, prin producţiuni vitezist „clasicizate”, riscând a fi îngropat sub jetul superlativelor şi provocând o previzibilă „saturaţie”. Promiţând o carieră strălucitoare şi surclasând vedetele literare ale anilor ’50, livrând romane „oportune”, simetrice, rezolvând „corect” (ideologic) problemele litigioase ale epocii.

Se ştie, Titus (Viorel) Popovici a manifestat un precoce şi declarat interes pentru factorul politic ca „formă modernă a destinului”. Iar stilul său epic, pedalând pe economism, „animare” şi adecvare, creând „iluzia de viaţă”, rimează cu exigenţele *literaturii cinematografice*. Compunând harnic scenarii, „furajând” (vorba lui Cornel Ungureanu) casele de filme, credincios realismului tradiţional, prozatorul răspundea „necesităţilor imediate”, scria sub presiunea lor, era receptiv. Avea vocaţie de lider şi era un scriitor *angajat*, devotat, apropiat de cercurile puterii, adresându-se unui public, şi el, „în marş”. Politicul era chiar vocaţia sa epică (observa Radu Enescu). Critica timpului a îmbrăţişat zgomotos clişeele ideologice, conflictul de clasă estompând tensiunea morală; maniheismul făcea ravagii, vizualizarea turistică cerea un greu tribut. Om de stânga, Titus Popovici reuşeşte, în acel context, să fie mai puţin canonic, deşi nu pare hărţuit de puzderia dilemelor estetice sau deranjat de injoncţiunea valorilor nespecifice. Cu mână încercată, sârguincios, el traversează în plină glorie acei ani, virând apoi spre film. „Uitat”, părelnic „pierdut pentru literatură” (nota Alex Ştefănescu), ţinându-se departe de subtilele şi efemerele combinaţii de culise (iscând zarvă), el nu afişează spaima pentru excluderea din topurile dâmboviţene. La intervale lungi reintră în atenţie, aşa cum s-a întâmplat cu *Moartea lui Ipu* (1970) şi, după seismul decembrist, prin *Cutia de ghete*; ca să fim drepţi, Titus Popovici a explicat, cu abilitate, conjunctura, interesat de ceea ce a numit el însuşi, *desacralizarea destinului*. Pliat directivelor, mişcându-se pe direcţia vectorului ideologic, prozatorul culege micile întâmplări şi urmăreşte – printr-un stil comportamentist – efectele marilor seisme socio-politice, provocând, prin rupturile istorice, o deviere de la destin. Ar fi o injustiţie, credem, să-l considerăm un scriitor „expirat”, uitat, mai ales că va urma – necesar şi inevitabil – un timp al reevaluărilor calme.

Străinul se ivea în acea vreme tulbure a prefacerilor sociale, anunţând „drumuri noi”. Licean inconformist, războindu-se cu „regulile stupide”, Andrei Sabin, un *alter-ego* al autorului, traversează – sub un titlu camusian (dar Camus, atunci, îi era necunoscut prozatorului nostru) – criza adolescentină. El este adolescentul rebel, care se răfuieşte cu spiritul burghez: contaminat, am putea spune, de „experienţa huliganică”, căzând din paradisul inocenţei, dorindu-se – cu sinceritate – un erou justiţiar, într-un context de laşitate generalizată, acceptând jocul duplicitar. Dacă ne gândim bine, aceasta ar putea fi chiar obsesia întregii recolte literare a lui Titus Popovici, „confiscat” problematic de condiţia individului în circumstanţele unei istorii viclene, de cunoaşterea de sine şi libertatea opţiunii. Apetitul pentru frescă

(cerând molcomirea naraţiunii) intră în conflict cu ritmul precipitat al evenimentelor, pe fundalul neliniştilor omului modern. Fronda, romantismul revoluţionar alungă – parcă – metafizica, nu îngăduie reveria. Andrei era *un caz* şi căutările lui exprimă drama intelectualului tânăr, inadaptabil, încercând să nu-şi trăiască viaţa oricum, descoperindu-şi, prin zbateri lăuntrice, posibilităţile, radicalizându-se. În ediţia revizuită, din 1972, Sabin, un erou eliadesc, un singuratic orgolios, visând să schimbe lumea, devine ziarist.

Intrând în atmosfera epocii, Titus Popovici se dovedeşte un excelent pictor de medii. Proiectând o dramă individuală pe acest fundal al anilor războiului (aglomerând personaje problematice şi secţionând diverse medii), el îşi exercită şi verva satirică. Secretul stă în *raportul ironic* pe care destinul, „prins" în capcana unei Istorii concrete, convulsionate, îl stabileşte cu aspiraţiile, sancţionând *falimentul iluzilor*. „Setea ancestrală" de pământ (vezi *Setea*, 1958), indecizia celor care „se fac" (într-un moment de răscruce, spulberând „înţelesurile consacrate ale existenţei"), opţiunea, în fine, se leagă, toate, de *speranţă*. Şi „rânduiala" pe care o visează moţoganii (frământaţi de drama pământului) şi *adevărul* pe care îl vânează Suslănescu, şi nonviolenţa unei „familii spirituale" (*pater familias* fiind Găvrila Ursului), chiar şi zbuciumul ţăranului „lămurit", Mitru Moţ, (un Ion în alt moment istoric) ţin de *utopiile personajelor*. *Setea* dezvăluia tocmai ispita monumentalului, un tact rebrenian prezidează scrisul, dincolo de intenţiile ilustrative. „Bâjbâiala fără rost" a celor din Lunca, pictura gloatei învălmăşite, patima achizitivă, crizele de autoritate, etica severă şi morala veche (coborând, negreşit, din lumea ardelenească) conferă verosimilitate. Titus Popovici îşi urmăreşte eroii fără încrâncenare. Chiar cu o *ironie înţelegătoare* (cum nota Eugen Simion), în prelungirea prozei „obiective" ardeleneşti, personajele, râvnind la exponenţialitate, dobândind „caracterele clasei". Dar *Setea*, roman bine cotat oficial, carte „de actualitate" (S. Damian, 1958), primind *Premiul de Stat*, apărea în plină colectivizare. Iată ciudatul paradox sau, mai exact, flagranta „nepotrivire" (1, 158), *Setea*, o reuşită frescă a satului ardelean, vorbind despre împroprietărire în contextul în care asistam la „epopeea colectivizării". Promisul roman „epopeic", anunţat în 1977, nu s-a mai născut, dar Titus Popovici recunoştea că se consuma o dramă istorică, ţărănimea devenind „altceva". Iar scriitorul, căutând un „răspuns estetic", a înţeles că amânarea *sine die* ar fi rezolvarea problemei, evitând a subscrie unui „neadevăr istoric". Pe care, inevitabil, exegeţii l-au denunţat retro, numind „falsa psihologie de clasă" (2, 139) sau „ficţiunea sociologică şi psihologică" (3, 981), respectând, desigur, schema bătătorită a realismului socialist (nou/vechi; confruntare/clarificare). Tipologiile de bază se regăsesc, viziunea maniheică împarte satul Lunca în două tabere; o încăierare ce părea inevitabilă va fi curmată de vocea mustrătoare a convertitului Mitru Moţ, potolind, cu „fermitate partinică", zicea tot S. Damian, „moţoganii". Ajuns la înţelegerea politică a evenimentelor, Mitru Moţ apare ca „un Mitrea Cocor cu mai multă viaţă interioară", observa Eugen Simion (2, 138). Impresionează, însă, statuara Ana Moţ, inflexibil personaj „slavician", un simbol al lumii vechi, pe gustul moraliştilor ardeleni; sau, în viziunea lui D. Micu, „un Ion în variantă feminină" (4, 471). Cuplul Teodorescu-Suslănescu, simetrizat, exprimă forţele în conflict. Primul, căpitan în rezervă, întors de pe front, luminat politic, reprezintă omul nou într-o nouă lume; deşi simte „vânt de înnoire", profesorul de istorie Suslănescu rămâne retractil şi temător, dezorientat, indecis. În pofida infuziei de autenticitate, constrângerile realismului socialist se simt. Dihotomia pozitiv/negativ îşi cere tributul, aducând în scenă, odată cu precipitarea evenimentelor, „personaje juste şi artificiale" (2, 138). Alături, să recunoaştem, de memorabilele pagini consacrate inteligenţiei ardeleneşti din micul oraş transilvan sau cele dedicate lumii ţărăneşti, de un descriptivism care impune prin firesc. Totuşi, C. Regman vedea în *Setea* „un roman eroi-comic", subliniind „vocaţia sarcastică şi caricaturală".

O binevoitoare ironie, pe fundalul dramatic, se adânceşte în povestirea *Moartea lui Ipu*. Aici, un om „de nimic", slab de minte, un inocent (Ipu fiind „nebunul satului") era sacrificat; i se cere să renunţe la viaţă pentru a salva alte vieţi (satul este sub ocupaţie germană). Jocul e împins în farsă; dilatarea realităţii (din unghiul naratorului infantil), repetiţia înmormântării, tocmeala pentru un „pământ bun" vorbesc despre „războaiele" inocenţei. Ipu, plătind pentru neamţul ucis, având „cinstea" de a salva satul, este victima laşităţii celorlalţi, al nevolnicilor, străini de vocaţia eroicului. Sancţiunea adolescentului („micul Napoleon") se desfăşoară pe scenariul unei reverii puberale, plonjând în ludic şi fantastic, maturizându-l brusc, în timp ce Ipu, salvat prin jocul întâmplărilor, recade în vechea condiţie. Furiile justiţiare, „fantasia", aventurile imaginaţiei se consumă în gol; mai apăsat decât în alte ocazii, scriitorul anulează, astfel, constrângerile realismului prin farsă, declanşând mecanismul parodic. Vechile sale căutări, încercând a afla un „răspuns estetic" transformărilor pe care le suporta ţărănimea, a revoltei celor inactivi (revoluţionari „de bibliotecă") suportă şocul unei sentinţe, rostită de copilul-acuzator: condamnarea la moarte!

În fond, *Cutia de ghete* (1990) era tot „cronica unei morţi anunţate". Un roman satiric, „o povestire banală" (zice autorul), aducând în scenă, fireşte, un personaj banal. *O depoziţie*, cu necesarul coeficient de caragialism al societăţii noastre, fiindcă altfel – suntem preveniţi – nimeni nu va crede că aşa ceva a fost posibil! Societatea noastră comunistă, un hibrid între stalinism şi caragialism (cum profeţea Belu Zilber), ar ţinti rizibilul dacă situaţia n-ar fi fost chiar tragică! Despre acest moment al speranţelor înşelate (fără a mai fi vorba despre o revoltă juvenilă ca la Andrei Sabin, fără a restrânge biograficul la spiritual şi fără a mai recurge la salvatoarea „trăire în interstiţii", sfidând prescripţiile epocii), raportează romanul lui Titus Popovici. El vine într-un moment de năucitoare schimbare a perspectivei, provocând o „descumpănire referenţială" (M. Papahagi). Literatura nu mai înlocuieşte discursul politic şi nu ascultă, cu sfioşenie, terorizată de „nevroza publicării", de „indicaţii", supusă forţei modelelor, cochetând cu esopismul. Anecdotica lui e culeasă din imediata noastră vecinătate, din „deşertul agreabil" de care

ne-am despărţit. Sunt „amintiri bolnave”, de o obligatorie platitudine, dintr-un context al „siguranţei” (când totul era programat şi prevăzut, minus sfârşitul lamentabil al dictaturii bicefale!). Romanul vrea să fie istoria unui atentat (doar gândit), „cel mai iubit fiu al poporului” fiind, de fapt, „cel mai omorât conducător”. După cum protagonistul, un mărunt funcţionar, se iluzionează cu putinţa saltului de la condiţia modestă de „fiinţă inconsistentă”, invizibilă, la cea de salvator al patriei, purtând o nobilă povară: misiunea de a-l omorî pe cel Mare, pentru a îndulci existenţa celui mic, copilul aşteptat. Ion Popescu, eroul nostru (e vorba, desigur, de un eroism invers) traversează o istorie abreviată şi îşi ia în serios rolul: aduce propria-i banalitate la perfecţiune şi începe, în vederea atentatului la care visează, un conştiincios antrenament. Dar când el devine posibil, totul cade în farsă. Iar călătoria în tramvaiul îngheţat („cu fetiţa”, Loredana – cea fără noroc – fiind adăpostită, moartă, într-un minuscul sicriu: cutia de ghete) prilejuieşte prozatorului notaţii acide, accente sarcastice şi repetiţii (stânjenitoare, pe alocuri).

Să amintim şi *delirul verbal* (fireşte, voit) al romanului. Tiranica *limbă de lemn* e prea la îndemână şi Titus Popovici, neferindu-se de excese, vrea să reconstituie epoca, aducând în prim-plan, cu toate riscurile, limbajul ei. Colecţia de clişee, repertoriul automatismelor se insinuează, pilotând sărăcuţul epic, în pofida distanţei sarcastice şi a dialogurilor şarjate. Curiosul experiment, aproape imprevizibil la un autor care se nutrea cu sevele realismului tradiţional, trage după sine multe păcate, dintre care – nu chiar ultimul – ar fi cel al supralicitării. Ascuns în spatele lozincilor (care strivesc, deformează, nivelează), personajul *înseriat* rămâne prizonierul propriei sale condiţii, confiscat de această maree verbală, asigurându-i „reducţia la anonimat”.

Ca scriitor, Titus Popovici, reamintim, n-a iubit revoluţiile formale; tot bătrânul realism rămâne salvator, paginile sale adăpostind „o reflecţie partizană”. El scria *în replică* şi înţelegea că „politica este destinul modern”. Cu acest crez la îndemână, cel sanctificat cândva de manual, reproşând chiar reacţiile „prea favorabile” (cum aflăm dintr-un interviu din *Flacăra* de altădată), revenea spectaculos. Reînnoadă *Cutia de ghete* firul marilor succese de altădată? Sunt scenariile lui Titus Popovici, cu atâtea personaje navetiste (trecând de la un titlu la altul), tot atâtea romane sacrificate? Greu de spus. Important e că scriitorul n-a făcut din aşa-zisa uitare *o obsesie necreatoare*. Şi aşteaptă, pentru o justă evaluare, o altă meteorologie a recepţiei, în care calmul judicativ nu va îmbrăţişa frenetic dureroasele polarizări politice (excomunicând, regretabil, atâtea valori în numele unui păgubitor maniheism). Dar, repetăm, Titus Popovici rămâne foarte îndatorat conjuncturii. Purtând greul păcat de a fi produs „romane false scrise cu talent”, zicea – îndreptăţit – Alex Ştefănescu (5, 285). Adică, respectând schemele psihologiei de clasă, propunând – în numele viziunii partinice – rezolvări „corecte”, oferind scrieri veridice, fiind *eficace* (constata Eugen Negrici) „în plan propagandistic”. Încarnând, astfel, abstracţiunile ideologice, insuflând viaţă utopiei.

Marea problemă a posterităţii sale rămâne însă *credibilitatea*. În *Cartea de la Gura Zlata*, un jurnal croit într-o „singurătate voită”, prozatorul-coseur încerca să ne asigure că nu poate minţi. La relectură, cărţile sale impun prin siguranţa tonului, pictura de medii, detaliile lingvistice ori gestuale, priceperea de a construi epic pe spaţii întinse etc. După cum, maniheismul tipologic şi impostura istorică grevează şi falsifică demersul celui care obţinea, după o audienţă, „dezlegare de semnătură” de la Dej. Dar tot el, ca „bun tehnician epic” (Marian Popa) dădea tonul *rescrierii Istoriei*. Poate că anumite personaje (cazul şovăielnicului Sandu Suslănescu, tratat ironic) s-ar recalibra, noii lectori refuzând/necunoscând presiunea reţetarului epocii (conflictualizare, conformizare), descoperind o undă de tragism acolo unde autorul blama grosier intelectualismul burghez.

În pofida depoziţiilor, nu puţine, sinceritatea lui Titus Popovici, scriitor de curte, „unul dintre permanenţi” (6, 220), rămâne îndoielnică. N-am putea crede, de pildă, că el a intrat în nomenclatură („abonat” fiind la un loc în CC) doar pentru *a se documenta*, „descoperind” târziu totalitarismul primitiv. Bănuind că va fi privit cu suspiciune, scriitorul însuşi, resemnat, părea a fi de acord că efortul său scriitoricesc se va dovedi „o trudă inutilă”. Totuşi, dispariţia sa neaşteptată, chiar dubioasă (29 noiembrie 1994) a precipitat recuperarea unor manuscrise, în zodia revizuirilor (morale, îndeosebi) şi a exploziei literaturii-documentar, cu iz memorialistic. *Disciplina dezordinii* (1998) reconstituie alert, pe un ton persiflant, un tablou coşmaresc şi atmosfera plenarelor de altădată, când timpul era „dizolvat” iar mâinile „se ridică şi se lasă automat”, însoţind rafalele de aplauze, scandări, ovaţii. Promisele *dezvăluiri* se restrâng la acest prim volum, developând portrete şi destine (cazul „tovarăşului Haş”), aflând în fostul membru al CC un sarcastic cronicar al epocii, ridiculizând delirul propagandistic, festivismul ceauşist şi folosind el însuşi, excesiv, *limbajul de lemn*, împins în sordid şi grotesc. *Cartierul Primăverii* (*Cap sau pajură*) apărea în acelaşi an, fiind un roman cu cheie. În „pelimetrul” faimosului cartier, Titus Popovici dezvoltă caricatural o anecdotică ţinând de folclorul politic, de teme tabuizate, oferind detalii picante. Întâmpinată cu entuziasm de Alex Ştefănescu, această povestire „lălăită”, „demult gândită” (cum ne asigura prozatorul în diverse ocazii), se vădeşte *o satiră căznită* (cf. Marian Popa), blamând – prin revărsarea de lavă verbală – impostura, cinismul, primitivismul comunismului real.

Pe scurt, liderul partidului unic, Vasile Vasiliu Roşioriidăvede-Lică (alias Gh. Gheorghiu-Dej), constatând că ar trebui „să existe mai multe forţe” cere lui Costache Bălănuţă, fost politician burghez, să puie „pă picioare” *un partid de opoziţie*. Dincolo de intruziunile auctoriale, şi ele în exces, satira lui Titus Popovici se dezlănţuie *cu furie* (constata tot Alex Ştefănescu), trezind serioase şi îndreptăţite rezerve în privinţa credibilităţii. Dacă, sub un titlu camusian, e drept fără nici o tangenţă cu abulicul Meursault, „străinul”-rebel Andrei Sabin, un inadaptabil, intrând, în versiunea revizuită, în tagma „dumiriţilor”, îngăduia prozatorului o acumulare de evenimente, cu inserţii autobiografice, pe calc partinic (falsificând perspectiva), nici *Setea*, ca roman al reformei agrare, construit pe tiparul circularităţii, cu tabere în conflict,

ajungând – prin Mitru Moţ – la înţelegerea necesităţii istorice şi, cu atât mai mult, parabola din *Moartea lui Ipu* nu evită *bluff*-ul, „sacrificatul” Ciupe Teodor asistând la o repetiţie a ceremoniei. Şi, mai grav, mistificând Istoria.

Cât priveşte producţia postdecembristă, cu numeroase inserţii memorialistice, simţindu-se „cu musca pe căciulă”, Titus Popovici (un *boier roşu*) dovedeşte curajul post-festum al unui profitor al vechiului regim, satira sa politică punându-l într-o „postură etică jenantă”, constata Daniel Cristea-Enache (7, 128). Sunt cărţi „semiautobiografice” (6, 1024), „perverse”, lăudate, spuneam, de Alex Ştefănescu, cel care vedea în Titus Popovici adevăratul *cronicar al epocii*, recunoaşterea acestui statut – zicea criticul – întârziind nepermis. Dar o precizare se impune: titlurile din recolta ultimă, postumă, au apărut la editura *Maşina de scris*, păstorită – se ştie – chiar de Domniţa şi Alex Ştefănescu. Nu putem ignora siguranţa prozastică, ochiul cinematografic scanând gesturile expresive, apetitul pentru vizualizare etc. Memorialist, dramaturg (v. *Passacaglia,* în 1960; *Puterea şi adevărul*, 1973, scenarizată filmic), îngrijindu-se în ultimii ani de o revistă-hobby (*Vânătorul şi pescarul sportiv*), evadând, sadovenian, în lungi partide de vânătoare şi pescuit, cochetând – ca scenarist – cu o filmografie bănoasă, bucurându-se de o înaltă protecţie, Titus Popovici părea „pierdut” pentru literatură. *Comme-back*-ul său, deşi spectaculos, lasă un gust amar. Un „aliniat”, aşadar, vituperând când apărea brebaniana *Bunavestire*, retras apoi într-o „singurătate voită”, anunţându-ne duplicitar că, epicizând, cu har evident, nu putea depăşi pragul anilor ’45-’46. Promiţătorul, la start, Titus Popovici, plonjând, în final, în caricatural, impunea, în plin stahanovism literar, alături de alţii, observa N. Manolescu, *miturile începutului regimului comunist* la noi, falsificând şi apoi rescriind, în alt chip, şarjat, istoria. Cu observaţia că, prin veridicitate, senzaţia de minciună şi fals istoric se estompează, constata E. Negrici. După unii, „talent mediocru” (6, 221), Titus Popovici încearcă restitutiv-demitizant, portretizând savuros, livrând detalii picante din folclorul politic, „desfiinţând” prin grotesc etc., să răzbune compromisurile eului biografic. Chiar dacă pionieratul său prozastic, rescriind Istoria, oferea „un certificat de naştere fals” comunismului românesc (3, 979), chiar dacă, sacrificând alte posibile romane, s-a ilustrat cu hărnicie în „patriotismul monumental”, retribuit în consecinţă (film istoric, serialul TV *Lumini şi umbre*, în 18 episoade, eroi justiţiari, scenarist de mare succes), n-am putea subscrie propriei opinii, după care scrisul unui ins tobă de întâmplări (situaţii, momente, profiluri), acum „desecretizate”, ar fi „o trudă inutilă”. Răfuiala sa cu *nomenklatura*, după ce s-a bucurat de mari onoruri şi înlesniri, trasă, cu ferocitate satirică, în registru grotesc, lasă, însă, un gust amar, moraliceşte judecând. Dar scriitorul ne prevenise: cărţi din categoria artei pure nu ştia să scrie!

Adrian Dinu RACHIERU

NOTE:

1. Viorel Nistor, *Puterea sau adevărul*, în *Pactul ficţional şi istoria. Repere ale romanului politic românesc postbelic*, Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2012.
2. Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, IV, Editura *Cartea Românească*, Bucureşti, 1989.
3. Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*. *5 secole de literatură*, Editura *Paralela 45*, Piteşti, 2008.
4. Dumitru Micu, *Istoria literaturii române de la creaţia populară la postmodernism*, Editura *Saeculum I.O.*, Bucureşti, 2000.
5. Alex Ştefănescu, *Istoria literaturii române contemporane* (1941-2000), Editura *Maşina de scris*, Bucureşti, 2005.
6. Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, vol. II, Fundaţia *Luceafărul*, Bucureşti, 2001.
7. Daniel Cristea-Enache, *O carte perversă*, în *Concert de deschidere*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 2001.

Haiku

Căutând lumina,
Iedera a inventat
Linia dreaptă.

Oglinzi plutind lin,
Trei baloane de săpun
Îşi văd de-al lor drum.

Melcul a pornit,
Un tanc în misiune,
Înspre răsaduri.

Alexandru MĂLĂESCU

Omagiu unui CĂRTURAR

L-am aflat într-un timp dificil, l-am citit cu nesaț și l-am ascultat pe măsură. M-a atras erudiția-i. Ideile multe și vaste. Îndeosebi stilul. Fără cusur. În publicistică, mai ales. Mi-a fost cumva mentor. Chiar de nu eram mereu de acord. Cu opțiunile lui. Exasperante, uneori. Realmente incomode pentru mulți. Puse însă strălucit în foaia de ziar. Pilde jurnalistice oricând. Veritabil îndreptar pentru toți din breaslă. Ce se alătură fără fisură cărților sale suave. Superbe-n melancolia lor. Picturale pur și simplu. Mustind de mitologii. Subiective, poate, dar cu tâlcuri, cert. Adânci. Fascinante de-a pururi…

Din păcate, vine o clipă când viața, ca într-o coridă, sfârșește și cu toreadoru’ răpus. Când, vrei sau nu, îți cresc „aripi până la nori”. Ajungi undeva, pe o stea, și-n urma-ți rămâne deșertul. Pentru totdeauna. Ei bine, după scepticul din Lisa, nici vorbă de-așa ceva. Spre norocu’ nostru. Căci CĂRTURARII niciodată nu mor cu adevărat. Se duc doar să stea lângă Domnu’, da’ ne lasă-n inimi și-n minte slove veșnic vii. Cu siguranță, OCTAVIAN PALER e unu’ dintre ei. Iar rândurile astea de tomurile lui sunt iscate. Întru amintire…

Adrian SIMEANU

CLUBUL

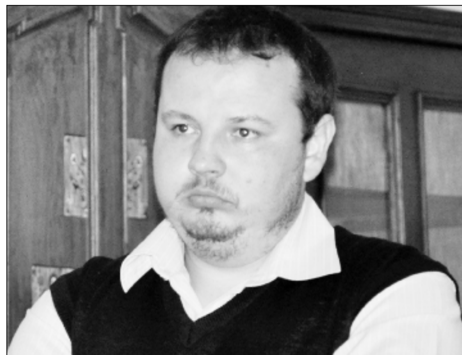
Cafeneaua literară

84 ■ mai 2013

■ **Premiaţii Concursul Naţional de Poezie de Dragoste *Leoaică tânără, iubirea…*, ediţia a XIII-a**

Apare sub îngrijirea lui Virgil DIACONU

Vlad SIBECHI
Premiul I

sunt un om gol sau belgradul în mai puţini prieteni

sunt un om gol în noaptea gurilor deschise
am renunţat la mitul maşinii de scris
mă hrănesc cu dispariţia tragică a marilor poeţi
te invit lângă mine vom penetra împreună
marmura prezumtivelor morminte
putem vorbi despre iubire/absenţa ei
anonimatul uniformei de lucru
numai liniştea şi colţii fioroşi ai disperării
ne vor ţine companie
să fii pregătită cu mânecile suflecate
şi disponibilitatea de a primi veştile proaste
cu zâmbetul pe buze

ascultă cum se izbesc de pereţi pacienţii sanatoriului/
cum sângerează eterna victimă pe caldarâm/
cum se deschide o misterioasă uşă la capătul treptelor/
cum se pun bazele unui nou război civil/
cum se reinventează motorul cu combustie internă/
cum zboară francezii cu airbus 337 spre cleveland

e noaptea în care din gurile deschise nu vor ieşi
simple poveşti spuse demult la gura sobei
ci adevărate lumi ascunse în marsupiul
pe care evoluţia ni l-a refuzat
vei şchiopăta puţin/
vei încerca să dibuieşti prin întuneric
umărul unui prieten.
te vei încurca în detalii în timp ce în faţa noastră
printr-o norocoasă alchimie se scrie istoria
şi din pliurile ei iese celebrul stelică
în măreaţa lui corabie de zinc

vreau ploile

vreau ploile care macină bulevardul
până la os, care fac oamenii să pară nişte ciuperci
poetul albastru îşi vinde volumul pe o bucată de pâine
la colţul străzii îl aşteaptă
monştrii ce se hrănesc cu postav vechi
vreau o ploaie ca o execuţie publică
se opreşte totul şi doar un cântecel medieval
îţi gâdila genunchiul
numai coapsele tale de iapă mă pot duce dincolo
căci nu-i uşor să trăieşti în îmbrăţişarea
mătăsoasă a trecutului
care îţi oferă libertate

teoria normalităţii la masa de seară între
două tipuri de conversaţie

toate în oraşul acesta au o legătură
de la mustaţa profului de mate la pălăria agăţată
în cuier. poetul albastru iubeşte
o trompetă care seamănă după câteva pahare
cu kim basinger
vreau o ploaie ca sărutul unei chelneriţe din asia mică
dar vinul nu mai mângâie pe nimeni de parcă
don-juan s-a dizolvat în fiecare boabă de strugure

Anastasia GAVRILOVICI
Premiul al II-lea

strigător la cer

la început mă înfometai doar câte o săptămână
două cu absenţa devastatoare.
nu voiam să mă vezi aşa cu
cearcăne până la os
nici măcar frigul aşternut peste dealurile
ciuntite ca o fustă prea scurtă nu vrea să-mi
ţină cuvintele în gât

/convulsiv retina scuipă aceeaşi imagine
noi chiar acolo în noaptea aia afară amestecându-ne cu
viscolul în adn-ul oraşului//

scormonesc în chipurile oamenilor
îţi caut liniile şi oboseala cu care vii gata să renunţi
încă o dată şi să rămâi până când dimineaţa
nu mai puţin infectată
scurtcircuitează toată povestea asta

dimineaţa telefonul vomită mesaje de la tine
mă zvârcolesc în pat şi nu ştiu cui îi e mai greaţă
de atâta aşteptare

poem fără aripi/ fără întoarcere

în timpul reclamelor îşi desprinde capul din
maţele televizorului şi mă fixează.
atunci îi simt melcii obezi
traversându-mi spinarea cu
priviri somnolente iar eu
îngropată în pernele-monştri ale bunicii îmi strâng
laolaltă degetele macerate
de frig/ pe fundal
vocea lui Nichita vorbeşte despre pietre şi îngeri
şi moarte ca şi cum
ar şti că ascult//
şi uite că
mă înspăimântă mâinile pe jumătate întinse
în direcţia mea paralizate mult
prea aproape

el mă îndoapă cu pastile
şi colivă şi crede că o să mă stabilizez
aşa cum dragostea noastră mai
respiră doar prin
poemele mele cubiste în care şi-a trecut
obsesiile

uneori nu mai rămâne loc de glonte
spre tine şi-atunci eu trec în linişte
ca un singur trup
ca un trup singur
peste toate rănile goale

Dănuţ George DEDIU

Premiul al III-lea

Alien sleep

sunt mai bine de trei luni de când electro-funk şi porţii
de agresivitate somnul întrerupt
ca un animal greu de doborât
într-o arenă gălăgioasă te-am căutat în tot oraşul
şi nu te-am găsit
dar căutarea în sine era vindecare în mansarda părăsită
a unui alt oraş
acoperit de ceaţă stăteam întinşi pe parchet adunam
un vraf de cărţi
le separam le împărţeam –
ţi-am mirosit părul din greşeală
ţi-am atins mâinile din greşeală

halva şi cafea cu lapte dimineaţă
încercuitul unor anunţuri din ziar
şi în restul zilei
o altfel de muzică schizo-minimal care îmi însoţeşte
fiecare acţiune: tacâmurile
adunate în chiuvetă robinetul deschis robinetul
închis uşa împinsă uşa deschisă
geamul întredeschis de la bucătărie sunetul
de bormaşină balansoare şi utilaje agricole
dar până seara chemi o amintire
care să îţi obosească mintea care să îţi pedepsească
trupul să poţi dormi până seara un film sau pasaje
la întâmplare din cărţi diferite vine primăvara

în film extratereştrii sunt ca întotdeauna
fiinţe ostile imită
materialul organic al omului se infiltrează şi ucid
întins pe pat cu ochii aproape închişi
îmi zgârii încet blânda de
pe piept castronul cu spaghetti pe margine
şi o pungă cu alune
în mintea mea acum extratereştrii
sunt fiinţe ok îmi aduc somnul
zgârie blânda o dată cu mine
sapă prin plămâni în căutarea sufletului
ca o echipă de savanţi într-un laborator din Geneva
în căutarea bosonului Higgs
se bălăcesc în somn
ca într-o vană murdară din oraşul acoperit
cu ceaţă nu îmi mai amintesc multe:
liziera unei păduri de brazi
şi o navă părăsită

Raluca Leontina NEAGU

Menţiune I

Post scriptum

tac în somn pentru că las poezia să îmi coordoneze visul
tocmai în burta animalului tău de companie
tac pentru că nici eu nu am acoperiş
dacă aş vorbi s-ar porni o ploaie de-a lui Noe

mi-ar stinge vocalele înainte să danseze
în jurul capetelor noastre
facem atâtea lucruri separat împreună
încât uneori mă întreb care este sensul
mersului contra vânt

ascund tot mai des
versuri într-un marfar care îmi iese din cap
şi se pierde în inimă
rătăceşte câteodată frânturi pe care tu le prinzi
fără să îţi fie teamă de viteza şenilelor
atunci sunt mândră.
apoi
trec iar prin oraşul cu valuri
în care toţi oamenii parcă au tunuri ascunse în buzunare
şi mă întreb
cât mai am până la transformarea în vasul fantomă?

cum spuneai
suntem obişnuiţi cu toate astea
şi dăm pagina apăsând tare pe rană
suntem obişnuiţi ca un miel care întinde grumazul
şi scânceşte în faţa pumnalului.

Matrioşka

acum când totul e mort afară
chiar şi luna
nu îmi rămâne decât să mă transform într-o sirenă
la capătul paharului din care sorbi un lichid colorat
ca o mlaştină

acum când tot blocul tace în sfârşit
şi cuiul nu mai izbeşte pereţii cu pumnii
o să mă auzi cum strig ceva despre inimă şi paşi către
nu dinspre
o să vezi cum sparg cochilia
şi agit dragostea ca pe-o batistă
cum aştept cuminte să dispar
în interiorul tău
şi să umplu golul.

când tu fugi pe planeta ochilor închişi
o să mă insinuez ca o geană obraznică
şi nu vei şti de ce lăcrimezi tocmai
în iarna lucrurilor mecanice
de ce alerg prin amintirile tale
de ce joc şotronul din vis în vis până la numarul 8
şi de ce apar mereu eu pata insistentă
eu déjà vu-ul

nu o să ştii până nu vei realiza că nu îţi mai aparţii
şi atunci vei avea nevoie de mine ca de-o cană cu apă
vei urmări cum dorm învelită în pleoapa ta
şi nu vei putea să mă tulburi
nu vei putea pentru că
eu chiar sunt o furtună.

Bianca Maria VLAD
Menţiune II

Ai zice, poate

nu mai rezist multă vreme
nici măcar tu nu vii să mă cauți.
poate ai vedea că nu mai sunt eu
că am obosit de la atâtea nopți nedormite.
ai zice, poate:
„Hai să mâncăm împreună un colac cu susan!”

atunci te-aş lua de mână
aș arunca ceasul la care port ora morții ei
aș avea din nou culoare în obraji
și o mână de care să mă țin
aș avea pe cine să fiu supărată și pe cine să iubesc.
dar mai e puțin timp
asta indică ceasul ăsta stricat
că oricât aș merge,
strada și ei sunt aceeași.
nu se mai mișcă. par turnați în ceară
și-mi aruncă priviri scrutătoare
de parcă nu mai sunt una de-a lor.

Desenam o ancoră pe masa umedă.

mi-am amintit prima ta dorință
în vară voiai să pleci pe ocean
ți-ai luat șapca de căpitan și ai dat toți banii
pe o barcă rablagită.
am rămas singură și am crezut că n-o să te mai revăd.
sau poate era doar teama mea de mare.
în costumul alb
cu panglică albastră pusă în piept
așa te vedeam.
şi eram gata să arunc de pe faleză un castron cu orez
ca să te întorci mai repede.

Lector

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii

Volumele al doilea și al treilea ale *Filocaliei* (Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008) sunt dedicate de Părintele Dumitru Stăniloae **Sfântului Maxim Mărturisitorul** (580-662). Acesta s-a născut la Constantinopol, într-o familie aristocrată, primind o educație aleasă. În 614, a trecut la viața monahală, devenind stareț al mânăstirii Chrysopolis-Scutari, de pe coasta asiatică a Bosforului. Se mută, în 624, la mânăstirea Sfântul Gheorghe din Cizic, unde redactează primele scrieri cu caracter duhovnicesc. În 626, ca urmare a invaziei persane, se refugiază în nordul Africii, la Cartagina. Supranumele de *Mărturisitorul* l-a primit ca urmare a statorniciei, până la jertfă, în mărturisirea și apărarea dreptei credințe ortodoxe, în cadrul disputelor dintre duofiziți și ereticii monofiziți (monoteliți), controversă în care s-au implicat împăratul și ierarhii vremii. A fost exilat (în 655) la Bizya, în Tracia, apoi la Perberis, ca urmare a decretului dat de împăratul Constans II, care interzicea dezbaterile despre cele două naturi ale lui Iisus Hristos. Pentru că Maxim continua să condamne monofizitismul, a fost rejudecat la Constantinopol, în 662, și condamnat la tăierea limbii și a mâinii drepte, pentru a nu mai putea vorbi și scrie. Se stinge din viață la scurt timp, în același an, exilat la Lazika, pe țărmul răsăritean al Mării Negre, la vârsta de 82 de ani.

Sfântul Maxim Mărturisitorul este teolog și mistic, autor de opere cu caracter dogmatic, exegetic, moral, patristic și liturgic. Se încadrează în perioada târzie a Părinților Bisericii. Doctrina sa se bazează pe întruparea lui Dumnezeu, pentru a-l izbăvi pe om. Prin urcuș, prin unirea cu Dumnezeu, omul contemplă, în lumina Providenței, întreaga creație. S-a vorbit despre cosmicitatea acestei viziuni. Prin îndumnezeire, oamenii înviază în Sfânta Treime, devenind *teofori, hristofori* și *pnevmatofori*, reumanizându-se, totodată, după modelul lui Hristos. Viața creștină este fundamental legată de Sfintele Taine. Biserica, simbolul legăturii dintre om și cosmos, este întruparea iubirii. Reprezentată iconic, iubirea intermediază între credincios și prototipul din ceruri. Modelul absolut al iubirii îl constituie consubstanțialitatea dintre ipostasurile Treimii. În privința celor două naturi ale lui Hristos, omenească și dumnezeiască, acestea nu se opun, chipul omului aflându-se din veșnicie în Domnul. Mistica lui Dionisie Pseudo-Areopagitul a reprezentat o sursă importantă pentru Sfântul Maxim. La rândul său, Dumitru Stăniloae a preluat de la Maxim Mărturisitorul elemente de dogmatică, îndumnezeirea, ca vocație cosmică de mântuire a omului, natura teantropică a lui Iisus Hristos, manifestarea energiilor necreate (aprofundată de Grigorie Palama).

Primul text selectat, *Cuvânt ascetic*, este o scriere de început, susținând, prin întrebări și răspunsuri, schimbate între *frate* și *Bătrân*, viața ascetică, mântuirea prin urmarea lui Hristos, respectarea poruncilor (reduse la *iubirea Domnului din toată puterea și din tot cugetul, și a aproapelui ca pe tine însuți*). Lucrarea are, evident, caracter catehetic. Prin viață ascetică, prin îndurarea nedreptăților celorlalți, iertându-i și iubindu-i, este anihilată răutatea diavolului. Oamenii nu sunt decât simple victime ale acestuia. Iubirea neutralizează sursa răului, dejoacă strategia josnică a acestuia. Despre Apostolul Pavel spune: „Iar pe dracii care lucrau acestea îi bătea prin acest chip al luptei, biruind pururea răul prin bine, după asemănarea Mântuitorului" (*cap 15*). Virtuțile bunului creștin sunt *iubirea, înfrânarea* și *rugăciunea*. Prin rugăciune, „mintea, întreținându-se cu Dumnezeu dezbrăcată de toate, ajunge să ia formă dumnezeiască" (*cap 24*). Excesul de trup îndepărtează de duh. Credința, însă, se împlinește numai prin fapte.

Textul, în întregime, conține învățături duhovnicești specifice unei viețuiri creștine. Sfântul Maxim acuză fățărnicia și josnicia oamenilor. Laudă iubirea și iertarea, căința și smerenia, care deschid calea către Dumnezeu.

Altă scriere (tot de început) este *Capete despre dragoste* (patru sute). Autorul recunoaște că a excerptat din scrierile Sfinților Părinți și că a „îndesat lucruri multe în cuvinte puține, ca să fie ușor de ținut minte" (*Cuvânt înainte către Elpidie*).

Dragostea de Dumenzeu, obținută prin asceză și prin rugăciune, este virtutea creștină supremă: „Toate virtuțile ajută mintea să câștige dragostea dumnezeiască. Dar mai mult ca toate, rugăciunea curată. Căci prin aceasta zburând către Dumnezeu, iese afară din toate cele ce sunt." (*I, cap 11*). Iubirea de Dumnezeu presupune iubirea fără nici o reținere față de toți oamenii. Credința se dovedește prin fapte: „Roadele iubirii sunt: a face bine aproapelui din toată inima, a răbda îndelung, a fi cu îngăduință și a folosi lucrurile cu dreaptă judecată" (*I, cap 40*). O condiție a îndumnezeirii este iubirea vrăjmașilor. Ispitirile sunt mai mari pentru cei virtuoși, având menirea să-i îndepărteze de Dumnezeu: „Plata înfrânării este nepătimirea, iar a credinței, cunoștința. Nepătimirea la rândul ei naște discernământul; iar credința, dragostea către Dumnezeu" (*II, cap 25*). Generatoarea relelor este *iubirea trupească de sine*. Pentru a învia, mintea trebuie să moară pentru lumea aceasta: „Starea cea mai înaltă a rugăciunii spun unii că este aceea în care mintea a ajuns în afară de trup și de lume și a devenit cu totul imaterială și fără formă în vremea rugăciunii. Prin urmare, cel ce păstrează nevătămată această stare cu adevărat se roagă neîncetat." (*II, cap 61*). Păcatele sunt urmarea relei întrebuințări a gândurilor. Creația, spune Sfântul Maxim, conține o *înțelepciune artistică* (sofia), pe care omul este dator să o cunoască prin contemplație. Despre judecata de sine: „Să nu-ți disprețuiești conștiința, care totdeauna îți dă sfaturile cele mai bune. Căci ea îți insuflă socotința și hotărârea dumnezeiască și îngerească și te slobozește de întinăciunile ascunse ale inimii, iar în vremea ieșirii îți dăruiește îndrăznire către Dumenzeu." (*III, cap 80*).

Posibilitatea de a-L cunoaște pe Dumenzeu este indirectă, mijlocită de creația Lui. Cel ce are puterea să se lepede de ispitele lumii materiale îl face pe omul din afară monah, iar cel ce își înnoiește mintea, ajungând la rugăciunea neîncetată, îl face monah și pe omul dinlăuntru. Dragostea este condiția de bază a cunoștinței lui Dumnezeu.

În *Capete despre dragoste* se regăsesc idei preluate de la Sfinți Părinți, Origen, Evagrie Ponticul, Marcu Ascetul, Grigorie de Nazianz, Grigorie de Nyssa, Dionisie Pseudo-Areopagitul. Dumitru Stăniloae spune despre opera sa că reprezintă „o sinteză grandioasă

și personală a marilor curente filosofice ale antichității și a principalelor idei patristice" (*Viața și scrierile Sfântului Maxim Mărturisitorul* – prefață). Ideea magistrală care o străbate este cea a „urcușului omului spre îndumnezeire" (*anabasis*). Prin cele două canale de contact cu lumea, simțurile și mintea, omul poate rămâne la stadiul satisfacerii dorințelor materiale sau se poate ridica la o perspectivă cosmică, firească – fiind dată de chipul și asemănarea cu Dumnezeu. Păcatul apare ca urmare a despărțirii omului trupesc de cel duhovnicesc. În creație se manifestă (ca la Dionisie Pseudo-Areopagitul) energiile divine, proniatoare, care-i dau unitate și coerență.

Textul următor, *Capete gnostice sau teologice*, este o operă importantă, scrisă, se pare, în perioada șederii la Alexandria. Conține două sute de *capete*, având ca temă *cunoștința de Dumnezeu și iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu*. Dumnezeu se poate defini apofatic sau catafatic: „Dumnezeu nu este ființă, în sens de ființă pur și simplu, sau de ființă determinată în oarecare fel, ca să fie și principiu (început, izvor), nici putere, în sens de putere pur și simplu, sau de putere în oarecare fel determinat, ca să fie și mijloc, nici lucrare (realizare), în sens de lucrare pur și simplu, sau de lucrare în oarecare fel determinată, ca să fie și sfârșit al mișcării ființiale, gândită ca existând mai înainte de virtualitate. Ci este entitate de viață făcătoare și suprafiinţială; și temelie de putere făcătoare și mai presus de toată puterea; și aptitudine lucrătoare și fără de sfârșit; scurt vorbind, e entitate făcătoare a toată ființa" (*I, cap 4*). Dumnezeu nu poate fi cunoscut direct, fiind deasupra timpului și a existenței, pe care le cuprinde în Sine. El poate fi cunoscut indirect, *pe baza rațiunilor din lucruri* și prin credință. Din punct de vedere ontologic, raportat la lumea noastră, „este început, ca Făcător, mijloc, ca Proniator, și sfârșit, ca Cel ce le circumscrie" (*I, cap 10*). Făcând sufletul după chipul Său, îi atribuie libertate, lăsându-l să se comporte „sau ca ceara, prin iubirea față de Dumnezeu, sau ca lutul, prin iubirea de cele pământești" (*I, cap 12*). Pentru a se ajunge la *asemănarea* cu Dumnezeu, se urmează un traseu ascetic: credință, temere de Dumnezeu, smerenie, îmblânzire (stăpânirea iuțimii și poftei), păzirea poruncilor, dobândindu-se astfel curățenie și lumină, precum și învrednicirea de *a se sălășlui în cămara tainelor cu Mirele-Cuvânt*. Cunoștința lui Dumnezeu (gnoza) nu se poate obține decât prin complinirea poruncilor cu fapte. Ea se acordă prin har, prin *pogorământ*. Dar până la starea de contemplație se parcurg trepte de desăvârșire.

În teologia sa despre ziua de sâmbătă (ziua odihnei), Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbește despre trecerea din timp lumesc în timp etern, mișcare săvârșită prin har. În Vechiul Testament, sâmbăta încheie ciclul temporal; în Evanghelii, deschide dimensiunea timpului duhovnicesc, a urcușului lăuntric spre contemplare. Treptele urcușului duhovnicesc sunt: activitatea practică, prin împlinirea poruncilor, contemplarea (naturală) a rațiunilor din lume și cunoașterea mistică, prin extazul dragostei. Prefigurate în bunătatea lui Dumnezeu, neîncepute temporal, pentru că pe ele nu le-a precedat neexistența, sunt virtutea, sfințenia, bunătatea, nemurirea. Tot legat de timpul fizic și timpul spiritual, Sfântul Maxim face teologia zilelor a șasea, a șaptea și a opta, semnificând încheierea creației, încetarea mișcării temporale, starea eternă de dincolo de lume. Duhovnicește, acestea înseamnă depășirea păcatelor, contemplația și învierea din morți la viața dumnezeiască.

Iisus Hristos s-a întrupat pentru că mântuirea, nemurirea nu se puteau obține decât prin moarte, pentru a încheia ciclul căderii. Prin partea Sa omenească s-a crucificat omenirea. Pentru înviere, trebuie să moară tot ceea ce ține de omul vechi, cele văzute (fenomenele) și cele inteligibile (numenale), mântuirea făcându-se după har, nu după fire (natură). Murind omul din noi, înviază Hristosul, fără însă să desfiinţeze lumea. Numai Dumnezeu îl poate purta pe om în transcendență: „Ascetul, cercat prin răbdarea necazurilor, curățit prin disciplinarea și strunirea trupului și desăvârșit prin îndeletnicirea cu vederile (contemplațiile) înalte, se învrednicește de mângâierea dumnezeiască" (*I, cap 74*). Cugetul trupesc, percepția prin simțuri, patimile conlucrează la omorârea Adevărului. Dumnezeu, ca monadă, „este numai identitate și simplitate" (*I, cap 83*). Singura modalitate de a te apropia de El este contemplația. Sfântul Maxim vorbește și despre o mistică a întunericului (întâlnită și la Dionisie Pseudo-Areopagitul și la Grigorie Palama), în care se dezvoltă *tipoi*, modelele spirituale.

Unul Dumnezeu este Treime în consubstanțialitate: „Unitate fără de început, simplă, mai presus de ființă, fără părți și neîmpărțită. Una și aceeași este Unitate și Treime; aceeași, întreagă unitate după ființă, și aceeași, întreagă Treime după ipostasuri" (*II, cap 1*). Dumnezeu cugetă și se cugetă simultan, fără un suport obiectual. Cel ce ascultă poruncile se unește cu Dumnezeu, intrând în armonia Sa. Credința cultivă Cuvântul lui Dumnezeu, dându-i tărie: „Grăunte de muștar este Domnul, semănat prin credință în duh, în inimile celor ce-L primesc" (*II, cap 11*). Treptele urcușului spre cunoașterea Domnului (gnoza) sunt: a făptuirii, a cunoașterii, a rugăciunii. Plinătatea dumnezeirii locuiește în Hristos, după ființă, iar în oamenii care urmează virtutea și înțelepciunea, prin imitarea Domnului (contemplații duhovnicești), după har. Urcușul fiecărui om se face prin participarea directă a lui Hristos. Acesta S-a sădit în oameni prin botez și învie în omul virtuos, ducând la îndumnezeirea lui. Iisus este evanghelic, aducând *vestea cea bună*. Fiecare onorează sau înjosește chipul lui Dumnezeu prezent în el. Fiecare trebuie să-și mențină *puterea naturală de discernământ* și să-și sporească *harul luminător al Duhului*: „Domnul nu trebuie căutat în afară de cei ce-L caută; ci în ei înșiși trebuie să-L caute cei ce-L caută, prin credința arătată prin fapte" (*II, cap 35*). Coborârea (întruparea) Cuvântului în lume este făcută pentru a da modelul înălțării. Cei ce nu renunță la cele materiale Îl rețin pe Iisus pe pământ, în natura Sa umană. Urcușul se face de la literă la duh (de la trup la spirit).

După modul de înțelegere a sporirii, Cuvântul lui Dumnezeu poate fi *paie și fân, pâine, rouă, apă, izvor de râu, cale, ușă și cheie, împărăție, lumină, viață, înviere și adevăr*: „Cel ce primește, prin urmare, porunca dumnezeiască și o împlinește primește pe Cuvântul lui Dumnezeu aflător în ea" (*II, cap 71*). În căutarea lui Dumnezeu, Sfântul Maxim vorbește de o simțire fără simțuri, mistică, *străvăzătoare*, aflată în minte. Obținerea *inimii curate* înseamnă aducerea la sălășluire a lui Dumnezeu în ea, prin duh, asemenea unor table ale lui Moise. Starea deiformă (a celor vrednici) este o formă a desăvârșirii, prin atingerea plinătății lui Hristos, „Așa încât nu se mai vede decât Dumnezeu atât prin suflet, cât și prin trup, însușirile naturale fiind biruite prin covârșirea slavei" (*II, cap 88*).

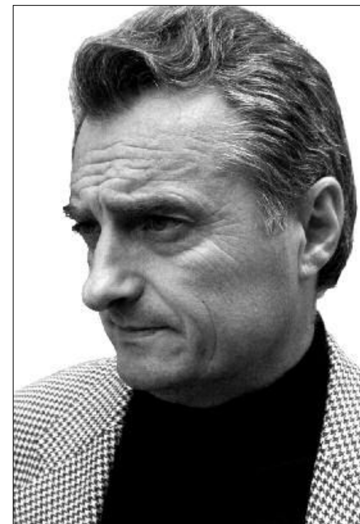
Ca un chestionar, este alcătuit textul *Întrebări, nedumeriri și răspunsuri*, reluând subiecte din lucrări anterioare și dându-le o formă explicită. Se clarifică părți din Biblie, prin metoda anagogică.

Ultimul text este *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*, pătrunzând sensurile cele mai tainice ale rugăciunii instituite de Însuși Domnul Iisus.

Având ca scop recondiționarea omului originar, Sfântul Maxim, numit şi *teologul îndumnezeirii*, propune o mistică hristologică, prin care Logosul întrupat moare ca om şi înviază ca Dumnezeu Mântuitor.

Paul ARETZU

Viziunile fulgurante ale fragilei fiinţe *sau* Fantasticele călătorii

Lidia Lazu s-a făcut cunoscută mai ales în urma recitalurilor de poezie pe care le susţine cu regularitate, în ultimii ani, în diferite locuri din Bucureşti şi din ţară, dar şi pentru românii de peste hotare. Are în mod evident o plăcere, o voluptate a recitării. Atâta doar că, în versiunile sale, excesiv teatralizate – ceea ce se traduce prin tonuri acute, strigăte, şoapte, înfiorări accentuat dramatice, pauze lungi, gestică emfatică, retorică peste măsură de afectată –, poezia, uneori, se cam pierde, se aude mai puţin dincolo de zgomotul „de scenă". Chiar şi când recită din propriile versuri nu rezistă să nu folosească un arsenal învăţat, probabil, la şcoala de actorie, bazat pe tipare clasice de interpretare pentru Fedra sau pentru Andromaca, dar care efectiv îi striveşte melodia poetică.

Este păcat, pentru că stilurile impuse de interpretarea tradiţională pentru personajele lui Sofocle sau Racine ori Corneille nu se potrivesc simţirii şi rostirii contemporane ale poeziei. Or, Lidia Lazu, citită fără aceste artificii care îi dăunează şi îi anulează nemeritat versurile (sunt convins că dacă ar renunţa la aceste trucuri teatrale şi s-ar rosti doar pe sine, recitalurile pe care le susţine ar dobândi o calitate expresivă deosebită), se dovedeşte o poetă onorabilă, o scriitoare în măsură să comunice cu un timbru propriu o remarcabilă generozitate a trăirii poetice.

Despre toate aceste calităţi vorbesc fără dubiu volumele sale de versuri (*Poezii de care uitasem*, 1995; *Continuarea cuvântului*, 1999; *Balansoarul umbrei*, 2004; *Cuvântul care stă să mă nască*/ *The Word Poised to Birth Me*, 2008, *În voia luminii*, 2010) adunate acum într-o antologie ce grupează şi un număr important de inedite: *Soarta firului de nisip* (Editura Tipo Moldova, colecţia „Opera omnia", Iaşi, 2012).

Poezia Lidiei Lazu este în mod fundamental rezultatul întâlnirilor cu frumuseţea lumii. Frumuseţe pe care o percepe în oricare tablou de natură sau în oricare peisaj sufletesc, evanescent, aburos, ca şi cum această lume prin care navighează cu graţie aparent somnambulică, dar cu observaţia ascuţită tot timpul, nu s-ar fi născocit decât pentru a ne hrăni cu armonii vizuale sau dintre cele care încântă auzul. Nu e naivitate la mijloc, nici incapacitate funciară de a vedea părţile urâte (după cum voi arăta, la un moment dat, ca orice poet autentic, Lidia Lazu are percepţia tuturor stărilor în contradictorialitatea lor), ci o expresie a unei firi generoase şi înclinate spre poezie. Uităm, sub presiunea atâtor creaţii artistice (*y compris*, poetice) care se nutresc din răul şi din sluţenia lumii şi a omului, tot mai bine prizate în ultimii ani şi care constituie, întrucâtva, moda, că această înclinaţie poetică despre care vorbesc e legată tot atât de legitim şi de visare, pace şi armonie.

În această privinţă, observam, comentând cu foarte mulţi ani în urmă versurile Lidiei Lazu din volumul *Continuarea cuvântului*, că poetica pe care o practică se aseamănă foarte mult, pe alocuri, cu cea a momentului revelaţiei din estetica haiku-ului. Elocvent, în acest sens, mi se pare, de pildă, un mic poem din volumul *Balansoarul umbrei*: „**trandafirul uscat a pierdut**"/ frunzişul ţepii şi strălucirea// i-a rămas între lujeri/ forma statuii care-a amorţit/ de-atâta ploaie şi soare// se uită prin tine/ mult în trecut/ şi se vede pe sine/ nemuritoare".

Există şi unele naivităţi, precum în poezia „**Mă simt asemenea firului de nisip"**/ Pe care apa mării îl modelează/ după cum îi e vrerea/ Şi îl poartă de-a lungul ţărmului/ spre Balcic spre Inima reginei// Aş vrea să adast într-o scorbură, la mal/ Dar talazul mă înhaţă mereu/ şi mă îndepărtează şi mă frământă", unde ultimele două versuri, care salvează restul, sincrone cu fulguraţia haiku-ului, au, totuşi, bătaie mai lungă şi, mai mult decât atât, contrazic estetica acceptată, a poemului nipon de trei versuri prin starea care semnifică opusul păcii. Alteori, micile ingenuităţi se arată doar în final, după câte un poem puternic, scris cu nervii întinşi, ca în „**învinşi suntem noi toţi**"/ cei câteva miliarde/ care mai zvâcnim/ în fiecare clipă// după ce se retrag apele/ după ce se stinge focul/ după ce dispare ciclonul/ după ce trece compresorul pe nervi/ după ce ne tragem vlaga/ scursă pe jos/ apare din senin o frică/ şi mai avană/ începem să numărăm/ câte zile ar mai fi/ până la marea strigare."

Heideggerienii ar vedea aici grija (*die Sorge*), trăită până la permanentizarea în frică, în angoasă (*die Angst*), ar deduce, evident, că în spaima de momentul apocaliptic (foarte prezentă în discursul public şi literar la sfârşitul anilor '90, dar şi nu mai departe decât în 2012), prefigurat de sintagma „marea strigare" (în care simt, cum încercam să sugerez mai sus, o mică forţare stilistică) se face simţită o interogaţie legată de precaritatea fiinţei. Aici doream, de fapt, să ajung, pentru că mi se pare că, dincolo de orice expresivitate (necăutată, ceea ce e un bun certificat de autenticitate) şi de orice intruziune stilistică, poezia Lidiei Lazu vorbeşte în chip esenţial despre fragilitatea fiinţei care este. Şi în care, cu mare probabilitate, mulţi cititori se vor putea identifica.

Pe cât este de expansivă Lidia Lazu cea care dă spectacole de poezie, pe cât de puternică pozează, pe atât de sensibilă şi de delicată este în lirismul ei interior, în privirea cu care îmbrăţişează lumea, mişcarea lucrurilor, existenţa cu finitudinea ei. Iată: „Lumina albă se iţeşte/ filtrată dintr-o parte/ De crengile brazilor/ În necontenită vibrare// Nici un fâlfâit de aripă/ Nici o copită de căprioară/ Nici o licărire de lup flămând/ Nici o amprentă de urs hirsut/ Nici măcar un şarpe/ Prin frunze foşnind –// Doar un miros vegetal/ Şi teama

de prea multă linişte/ Şi de văgăuni pe unde încă/ Nimeni n-a trecut// Şi o insidioasă chemare/ din adâncuri/ Şi o lipsă/ Şi o vină şi o mare pierdere/ Şi abandonare" („Pe scocul strâmt al cărării"). Sunt aproape convins că poeta nu se complică, în viaţa reală, în reflecţii cu încărcătură existenţialistă sau fenomenologică, însă versurile sale, fără să vrea, poate, trimit către o punere între paranteze a lumii sensibile, lăsând-o să fie cunoscută în manifestările ei fenomenale doar de către intuiţia noastră. Atrag atenţia, dacă mai era nevoie, asupra prezenţei conceptului de vină în versurile de mai sus, ceea ce trimite direct către miezul existenţialismului. Intuiţiile poeţilor pot să conducă, uneori, către aceleaşi zone ale experienţei şi reflexivităţii ca şi cugetarea cea mai înaltă.

Am să mai iau un exemplu, o poezie care poate sta, alături de altele, drept mărturie pentru această nelinişte: „**Acolo unde zarea se înclină**"/ ca un capăt de pod/ aştepţi ziua toată/ să se ivească din oricare parte/ fiinţa către care să alergi// cât te ţin picioarele/ fără preget// până la urmă/ podul zilei se năruie/ fără vreo adiere// stai acolo prostit/ şi nu ştii ce mai urmează// inima nu-ţi dă ghes să te-ntorci/ şi nu ştii ce să faci/ şi nu ştii".

Existenţialismul rimează bine cu absurdul, pe care poeta îl redă într-un limbaj şi în imagini cărora nu le lipseşte îndrăzneala: **„un tigru care nu vânează"**/ un vultur care nu zboară/ o leoaică dormind mai mereu/ un crocodil cu falca într-un lighean cu apă/ şerpi încolăciţi ca într-un grup statuar/ elefantul înţărcuit şi ancorat cu lanţuri/ pelicani pe malul unei bălţi fără peşti/ flamingo curăţindu-şi penele/ ireale cocoţaţi într-un picior/ bourul privind în zarea/ care nu-i aduce nici o gură de aer păduros/ antilopa oprită din fugă/ speriată de această rumoare// şi eu printre toate aceste zoo-exponate/ buimacă/ mai prizonieră decât ele."

Din când în când, o robusteţe ţărănească biruie tot sentimentul de fragilitate a fiinţei: **„Şi-n această dimineaţă**/ mi-am pus pălăria/ cea roşie/ splendidă/ atotcuprinzătoare/ şi m-am îndreptat/ spre staţia de metrou/ greu mirositoare –/ am trecut pe lângă/ boschetarii pierduţi/ cu fundiţe şi punguţe/ pe lângă chioşcuri de ziare/ cu cărţi rare/ la preţ de nimic/ pe lângă o mulţime/ de limuzine-nşirate/ pe fiecare stradă/ pe lângă Daciile noastre/ uzate uitate/ intrate-n asfalt/ cu roata jumătate/ dar cu număr regulamentar/ de circulaţie/ aşa încât hoţilor de fiare/ le este teamă/ să le fărâmiţească/ şi mai bine iau/ grătarul de şters/ picioarele/ mai bine năimesc/ paznicii de la Republica/ şi umblă năuci/ cu fierotenii la spinare/ şi cu câinii vagabonzi/ între picioare –/ ălora de nu le-arunci/ din când în când/ câte ceva/ un os gol acolo/ se-adună-n haită/ şi-ai dat de belea/ şi cum bănuiţi/ ajung aproape vie/ şi-aproape nevătămată/ cu pălăria/ doar un pic şifonată/ dar nu mă spariu eu/ de mina-n drum/ şi nici nu vreau să albesc zilele/ celor mulţi/ că doar nu-s cu stea-n frunte/ ori trimisul lui Dumnezeu// eu să-mi potrivesc bine pălăria/ care-mi dă aşa/ un fel de levitaţie/ printr-o lume plină/ de dizgraţie/ şi cu vorba unei bătrâne din moţime/ ce-a hi/ a hi."

După cum se vede, dacă Lidia Lazu levitează poetic peste problemele lumii, nu înseamnă că nu le observă. Aşadar, cum anticipam mai sus, nu e vorba de o incapacitate de a-şi asuma suferinţe, ci de o anumită împăcare cu faptul că lumea e şi frumoasă, şi mizerabilă. Iar ea a ales să se ocupe mai ales de partea frumoasă. Lumea e haotică, dar răspunsul la grozăvia cu care ne împresoară câteodată poate fi, de ce nu?, o viaţă, privind din unghiul comun, trăită uşor nebuneşte: **„În fiecare luni"/** dimineaţa/ la ora de linişte/ a cartierului meu/ mărginaş/ mi se pare că aud/ cremaliera stelelor/ pe verticală/ stau şi eu într-o/ blândă toropeală/ şi mă rog Divinităţii supreme// să mă lase întreagă/ mereu într-o dungă/ plină de avânt/ fantasticele/ mele călătorii". Viaţa poate fi o călătorie fantastică, deşi uneori înfricoşătoare.

Nu aş vrea să închei înainte de a semnala admirabila poeticitate a celor mai multe dintre titluri, ele însele, luate în sine, veritabile mostre de concentrare artistică şi de autenticitate, cu atât mai mult ilustrative cu cât sunt, în majoritatea cazurilor, chiar începuturi de poem, părţi intrinseci ale acestora.

Cu felul său personal de a cultiva o poetică neangajată faţă de nici o modă, cu gravitatea sa jucăuşă şi problematizantă, Lidia Lazu e o „apariţie pastelată" (uzez de titlul unei poezii) în tabloul poeziei noastre de azi, o poetă pe care, în pofida anumitor inegalităţi de stil, o citesc cu plăcere şi mereu cu o undă de reflexivitate.

Radu VOINESCU

RILKE

Pietà (Maria Magdalena)

Ci iar îţi văd picioarele, Isuse,
pe care, tinere, ţi le-am văzut,
atunci când ţi le-am fost spălat, nu făr'
de teamă, încâlcindu-mi-se-n păr:
un alburiu vânat, în spini căzut.

Le văd (nicicând întru ispită duse)
întâia oară-n noaptea cea mai dulce
a dragostei ~ ce,-alături, să ne culce
n-a vrut; şi-acum eşti privegheat, Isuse.

Şi, uite, braţele, ţi-s frânte,-acum,
dar nu, iubitule,-n strânsoarea mea.
Ţi-e inima a tuturor, ~ şi cum
mi-aş fi dorit să fie doar a mea!

Eşti ostenit şi gura-ţi n-are, aspră,
de grijă alei mele, cum să-i poarte.
Vreo oră, baremi, va fi fost a noastră?
Ce straniu,-acum, ne-mpreunăm în moarte!

Traducere de Şerban FOARTZĂ

Zăroni şi… Fondul Proprietatea

Caligula imperator
A făcut din cal, senator.
Petru Groza, mai sinistru,
A făcut din bou, ministru.

Am primit recent cu poşta şi am citit imediat cu viu interes cartea doamnei Catrinel Popescu, intitulată uşor *narquois* sau doar *nebuleux poétique* „Înfloresc tomniţele la Meri” (!). Atât de frizat, din păcate, titlul nu reţine decât „romantismul” traiului fericit al unei familii de proprietari de pământuri agricole din sudul Munteniei, înainte de instalarea ciumei roşii când, practic, această clasă de moşieri care făceau gloria celui mai pur românism a fost supusă la cele mai inimaginabile torturi fizice şi morale de către comunişti, încercându-se prin toate metodele epurarea şi asasinarea reprezentanţilor ei celor mai răsăriţi, pe rudă, pe sământă. Spun că titlul cărţii, în ciuda dimensiunii lui mataforic-ambigue, nu acoperă decât o parte a semnificaţiilor substanţei ei propriu-zise, pentru că, în fond, dincolo de frumoasa şi calda evocare a unei lumi aproape dispărute (în milocul căreia totuşi un om precum Ecaterina Popescu s-a format!), el nu ne pregăteşte în niciun fel să trăim alături de autoare odiseea tragică a recuperării, după evenimentele din ’89, în plin regim democratic (citeşte criptocomunist) a proprietăţilor moştenite de copiii lor şi alţi urmaşi ai acestor vajnici fondatori şi păstrători ai spiritului civilizaţiei noastre de sorginte rurală. O civilizaţie care, în familia Nicolae Ştirbulescu - Cristache Sergentu, la care face referire Doamna Popescu, a dat lumii româneşti un celebru lutier precum Dimitrie Ştirbulescu (vezi Valeriu P. Vaida, „Dimitrie Ştirbulescu”, Ed. Muzicală, 1967) sau un dramaturg şi un actor cum neasemuitul Ion Omescu; fără s-o mai punem la socoteală pe Ecaterina Popescu înseşi şi, încă, dar nu în ultimul rând, pe Denisa Popescu, un rafinat poet şi jurnalist în plină afirmare…

Nu voi stărui şi nu voi încerca să descriu şi nici să comentez demesurata luptă de recuperare a proprietăţii funciare şi a altor bunuri ale familiei dusă în instanţă de Domna Popescu cu monstrul cu mai multe capete al administraţiei postcomuniste din România, mă voi opri doar asupra imaginii de bolgie dantescă a procesiunii „cerşetorilor de drepturi” pe faimoasa Lege funciară nr. 18/1991, văzută cu realism de Domnia Sa, ori asupra unor observaţii de extremă pertinenţă ale acestei femei - „dascăl de modă veche” - vizavi de problemele şcolii, educaţia şi comportamentul tinerilor de astăzi.

„Restituirea proprietăţilor, scrie doamna Catrinel Popescu. Un sistem care a mutilat sufletele românilor, i-a amalgamat într-o masă de cerşetori supravieţuitori, cerşetori ai propriilor drepturi. Se târăsc şi acum, unii în bastoane, la 85 de ani, însoţiţi, să-şi verifice dosarele din care li se pierd actele, li se aruncă, li se inventează noi proceduri pentru a li se întârzia formularea deciziei conform căreia li se poate retroceda ‹‹avutul›› sau echivalentul în acţiuni sau bani. Dar nu li se va retroceda niciodată ‹‹pe lumea aceasta›› bucuria de a trăi, sănătatea muşcată a tuturor organelor, lumina ochilor şi netremurul mâinii cu care nu mai pot completa o cerere! E un tablou sfâşietor să vezi cum se târăsc şi se agită, neînţelegând nici acum de ce se continuă această batjocură. Au fost despuiaţi de acel omenesc ce se citea cândva pe faţa fiecăruia dintre noi, azi din ce în ce mai rar, o haită de amărâţi emotivi, agitaţi, înscrişi pe diferite liste, unii veniţi de la foarte mari distanţe, cărora li se respingea a ‹‹n››-a oară dosarul şi rămâneau, cu bruma de bani pe care o aveau, la un hotel din Bucureşti. Aceştia sunt, totuşi, norocoşi, pentru că alţii au trecut în lumea de dincolo, luând cu ei licărul de speranţă pe care şi-l făcuseră în legătură cu banii pe care i-ar fi obţinut de la ‹‹Fondul Proprietatea››, pentru a-şi alina măcar durerile fizice”. Iată, ca o concluzie aproape, şi una dintre multele referinţe la situaţia şcolii şi a mentalităţii elevilor de astăzi. „Astăzi şcoala, scrie C.P., s-a debarasat de multe dintre obiectivele de bază ale sale, elevii sunt partizanii barurilor şi discotecilor, care le oferă intoxicaţia cu decibeli şi fum, droguri şi băutură şi le deschid calea spre falsa independenţă, într-o societate debusolată, indecentă, în care maimuţăreala, minciuna, incultura şi mahalagismul ţin loc de artă, iar interesul pentru educarea şi protecţia tinerilor nu există. Sunt dezorientaţi şi sprijinul familiei trebuie să fie punctul forte în analiza fiecărui pas pe care îl fac”.

Întrebându-se în acest prim volum memorialistic, la un moment dat, ce-am căutat noi să devenim comunişti, într-o ţară cu democraţie recunoscută, doamna Catrinel Popescu invocă în glumă o vorbă a „vestitului Zăroni”, ministru al Agriculturii şi Domeniilor în primul guvern Dr. Petru Groza care, „ţăran de la coarnele plugulului, dar om înţelept”, îmbiat cu oferta achiziţionării unei maşini care parcurgea drumul de la Bucureşti la Ploieşti într-o oră, şi-ar fi surprins partenerul cu o replică absolut deconcertantă: „Păi ce să caut eu acolo, dacă n-am nicio treabă?”. Calul de bătaie favorit al glumelor şi epigramelor lui Păstorel Teodoreanu, cum se întâmplă să fie şi cea din mottoul care deschide aceste rânduri, Romulus Zăroni a fost un personaj cu mult mai „pitoresc” pentru acele vremuri decât se crede îndeobşte; în orice caz, chiar dacă unii au susţinut că n-ar fi avut nicio pregătire şcolară şi ar fi fost vizitiul lui Petru Groza, astăzi se ştie sigur că Romulus Zăroni fusese înscris la Liceul „Decebal” din Deva, după care terminase o şcoală (postliceală!) de agricultură în Germania. În lucrarea *Corneliu Coposu. Dialoguri cu Vartan Arachelian*, 1992, venerabilul senior ţărănist spulberă pentru totdeauna mitul perfid al unui Zăroni semianalfabet declarând că l-a cunoscut bine şi că „era un chiabur de mâna întâi (…), avea o bibliotecă impresionantă pentru un ţăran, am găsit la el acasă cam 7-800 de volume de

cultură generală şi de cărţi politice". „A făcut patru clase gimnaziale la un liceu german, vorbea şi citea fluent în această limbă". În timp ce era ministru al agriculturii şi apoi al cooperaţiei, se spune că, asemeni altor demnitari comunişti, la ordinul expres al lui Dej, susţinut de Petru Groza, Romulus Zăroni a urmat (la 50 de ani!) şi a absolvit la fără frecvenţă Facultatea de Agronomie din Bucureşti! Nu tocmai convins de aparenţe, Păstorel avea propria părere în legătură cu studiile universitare ale brelanului de comunişti Gheorgiu-Dej, Teohari Georgescu, Romulus Zăroni, convingere pe care în maniera-i binecunoscută nu ezitase să o pună în circulaţie în mediile boeme: „*Geo, Teo şi Romeo/ Stau pe brânci şi scriu o carte/ - Amintiri din… facultate!*".

Hunedorean, născut în 1906, într-o localitate de lângă Călan, Romulus Zăroni a fost unul dintre ţăranii cu o bună situaţie economică (avea o fermă înfloritoare, maşini şi unelte agricole performante) care în 1933 înfiinţează în Ardeal, la Ţebea, *Frontul Plugarilor*, mai târziu, un foarte docil partener politic pe tabla de şah a comuniştilor. Zăroni i-ar fi propus atunci avocatului Petru Groza, fost deja ministru în două rânduri în guvernele Averescu, hunedorean ca şi el, fiu de preot ortodox, preşedenţia partidului, păstrând pentru sine doar funcţia de vicepreşedinte. Aşa a şi început „mariajul" contra naturii dintre un „domn" cu morgă şi pistol, rămas în istorie ca agresor al Regelui Mihai şi actorul cel mai important al actului abdicării regelui din 30 decembrie 1947 şi „chiaburul de mâna întâi" surprins de ochiul apartului cu acetilenă în câteva fotografii de epocă îmbrăcat în costum popular. În dialogurile deja pomenite ale lui Vartan Arachelian cu Corneliu Coposu, ultimul relatează o aproape incredibilă poveste legată de înalta protecţie de la Moscova de care se bucura Dr. Petru Groza şi care în 6 martie 1945 l-a adus pe el în fruntea primului guvern comunist din România, iar pe Romulus Zăroni, prietenul lui, în funcţia de Ministru al Agriculturii şi Domeniilor. În vizită la Moscova - se pare înaintea Conferinţei de la Ialta din februarie 1945 -, Petru Groza ar fi povestit el înuşi cum s-ar fi aruncat la picioarele lui Stalin strigând: „În sfârşit, mi-am atins idealul meu de mic copil. Ziua aceasta va fi cea mai frumoasă din viaţa mea". Impresionat atunci şi cucerit de servilismul fără precedent al românului (Groza ar fi declarat mai târziu apropiaţilor că ar fi făcut doar un ostentativ gest teatral!), după ce l-a strâns la piept, Stalin l-ar fi însărcinat atunci pe Vâşinschi, adjunctul lui Molotov, să caute în proxima vizită la Bucureşti să îl impună regelui ca prim ministru însărcinat cu formarea noului guvern. Sarcină pe care, încă preşedinte pe atunci al Frontului Plugarilor, Groza a acceptat-o fără să crâcnească în 2 martie, pentru ca, destul de repede, în 6 martie, el să predea deja suveranului, spre aprobare, lista completă a primului „guvern democrat-popular".

Preşedintele Consiliului de miniştri, Petru Groza nu i-a încredinţat lui Romulus Zăroni, în calitatea sa de ministru al Agriculturii şi Domeniilor, o misiune simplă. În condiţiile războiului mondial care încă nu se încheiase, el trebuia să demareze de urgenţă o amplă reformă agrară reclamată pe de o parte de sovietici şi cerută de urgenţă de forţele de stânga din ţară, pe de alta. Ministrul student devine în trei săptămâni de la numire promotorul principal al punerii în aplicare a *Decretului-lege nr.187 pentru înfăptuirea reformei agrare* din 23 martie 1945, text publicat în aceeaşi zi în Monitorul Oficial nr. 68 bis/1945.

Legea prevedea exproprierea tuturor pământurilor şi proprietăţilor agrare ale cetăţenilor germani şi români care colaboraseră cu Germania hitleristă, de asemeni, pământurile celor care s-au refugiat în străinătate după 23 august 1944, „terenurile şi toate bunurile agricole ale absenteiştilor" (?!), prisosul terenurilor agricole (teren arabil, livezi, fâneţe, bălţi, iazuri) constituind proprietăţi ale persoanelor fizice care depăşeau suprafaţa de 50 ha. Totodată, erau rechiziţonate de către stat toate tractoarele şi celelalte maşini agricole pentru crearea centrelor judeţene de închiriat maşini agricole la dispoziţia agricultorilor. Legea prevedea ca terenurile rezultate din expropriere să fie folosite pentru mărirea suprafeţelor arabile ale gospodăriilor tărăneşti existente, care deţineau suprafeţe mai mici de 5 ha, crearea de noi gospodării ţărăneşti individuale, înfiinţarea în apropierea oraşelor a unor grădini de zarzavaturi pentru aprovizionarea muncitorilor, funcţionarilor şi meseriaşilor, rezervarea unor terenuri pentru şcoli agricole şi ferme experimentale etc.

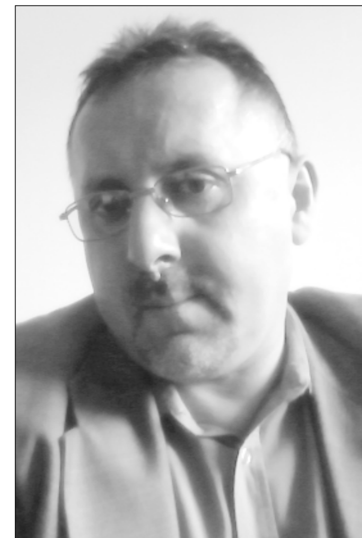
În ciuda multelor nedreptăţi şi samavolnicii pe care le-a generat, cu toate bâlbele, nonsensurile şi atâtea draconice echivocuri create de un text rudimentar în multe privinţe, legea românească pentru înfăptuirea reformei era în acestă primă formă care conserva o brumă de proprietate privată infinit mai bună, au spus-o chiar proprietarii agricoli la vremea respectivă, decât aşa-zisa lege funciară sovietică a exploatării muncii ţăranilor de către stat în cadrul sovhozurilor şi colhozurilor (respectiv, la noi, din 1949, înfiinţarea, în acelaşi scop, G.A.S.-urilor şi G.A.C.-urilor). Ca o ironie a sorţii, una dintre primele victime ale noii legi privind înfiinţarea gospodăriilor agricole colective este chiar familia fostului ministrului al agriculturii (6 martie 1945 - 30 noiembrie 1946). Soţia lui Romulus Zăroni (cu care macărul din Uniunea Naţională a Cooperaţiei de Consum avea trei copii) refuză să se înscrie în colectivă, iar bărbatul, pentru a-şi păstra înalta funcţie de director general CENTROCOOP, divorţează. Se va însura rapid, spun gurile rele, cu o femeie mai tânără decât el cu 20 de ani, originară de peste Prut. Ardelean greoi, adesea sever ironizat de miticii comunişti de pe Dâmboviţa, Zăroni s-a priceput ca nimeni altul să pună mâna rapid pe casa lui Pamfil Şeicaru în care s-a mutat cu noua soţie. Vor avea un copil, ajuns în regimul comunist până la gradul de general.

În afara legii din 1945 pentru înfăptuirea reformei agrare, act normativ care a bulversat şi, fără exagerare, prin consecinţe, încă mai bulversează regimul proprietăţilor agricole în România şi astăzi, isprăvile ministrului Zăroni ţin mai mult de un anecdotic minor. Totuşi, în vremurile cât a fost la putere, el a reuşit să ridice în Nadastia de Sus (satul natal) un cămin cultural graţie căruia cetăţenii îi păstrează şi cinstesc memoria periodic şi astăzi. Se zice că îi plăcea să locuiască în el, atunci când venea special (cu avionul) să-şi vadă locurile natale. De unde şi gluma pusă în circulaţie tot de Păstorel după care singura legătură a lui Zăroni cu lumea culturală era că locuia din când în când la Căminul Cultural.

Ştefan Ion GHILIMESCU

Eseu

Filosofi creştini şi filosofie de influenţă creştină

În mentalul colectiv filosofia este situată în mod automat în contradicţie cu religia. Fiecare din ele profesând moduri de gândire considerate incompatibile, respectiv gândirea de tip raţionalist şi gândirea împletită cu credinţa.

În decursul istoriei, în anumite perioade, fiecare din cele două şi-au disputat controlul asupra minţii umane. De altfel, în tratatele de istorie a filosofiei occidentale, se consideră că apariţia filosofiei începe o dată cu desprinderea de gândirea de tip religios şi de reprezentările mitice. Filosofia fiind considerată gândire de dragul gândirii şi înţelegerii (gândire teoretică), eliberată de constrângerile şi reprezentările religioase ale epocii.

Ultimul moment istoric important în care filosofia şi religia s-au exclus radical una pe cealaltă a fost determinat de ideologia comunistă bazată pe filosofia materialistă şi ateistă a lui Karl Marx. De altfel, în ţările comuniste, filosofia fusese redusă la ideologia marxistă, anulându-se astfel mai bine de două milenii de gândire filosofică foarte diversă atât din punct de vedere tematic cât şi stilistic.

Conform acestei educaţii dogmatice, cine studiază filosofia trebuie să respingă religia, iar cei care au preocupări religioase trebuie să fugă ca dracul de tămâie de filosofie. Ceea ce se poate spune este că şi într-un caz şi în altul avem de-a face cu două forme de bigotism şi, ca orice formă de bigotism, sunt căi care nu eliberează, ci aservesc minţile şi conştiinţele.

Filosofie creştină sau filosofi creştini?

Este greu de spus ce ar însemna filosofie creştină? Aşteptările unora îi conduc spre asimilarea „filosofiei creştine” cu un fel de instrument de luptă, un fel de reţetă ideologică oferită combatanţilor în lupta lor cu alţi combatanţi, din alte religii sau ideologii. În realitate, filosofia creştină nu este unitară, ci diversă, de la Apostolul Pavel până azi. Ce este filosofia creştină însă? În accepţiunea mea, filosofia creştină reprezintă *gândirea creştină în dialog cu gândirea timpului şi a culturii* în care trăiesc cei care împărtăşesc aceste idei. Din acest punct de vedere, gândirea filosofică creştină, fiind dialogală, este integrativă, nu exclusivă.

Din acest motiv, nu există o filosofie creştină atemporală, ci una care trebuie să se branşeze mereu la context, la temele şi la reprezentările acestuia.

Ca atare, filosofii creştini propriu-zişi sunt *cei care tematizează creştinismul* în contextul de idei şi de dezbatere al epocii lor, nu aceia preocupaţi de sisteme de idei dogmatice atemporale.

Care este diferenţa între un teolog şi un filosof creştin?

Atât un teolog cât şi un filosof creştin gândesc în cadrele raţiunii şi ale credinţei. Ceea ce-l diferenţiază pe un teolog de un filosof este relativa specializare în cadrul limitelor ştiinţei teologice şi a disciplinei eclesiale. Cu alte cuvinte, ideile şi realizările sale intelectuale îmbracă un caracter doctrinar, în timp ce filosoful creştin are o mai mare libertate de abordare şi exprimare a temelor şi ideilor sale. Dar cum personalităţile umane nu pot fi îngrămădite în tipare rigide, destui teologi de forţă au influenţat şi şi-au expus ideile în cadrul epocii lor cu destulă relevanţă filosofică. Este de ajuns să-i amintim, dintre mai mulţi, pe Apostolul Pavel sau pe Martin Luther.

Gânditori creştini de ordinul întâi şi filosofie de influenţă creştină

Cred că filosofi creştini de ordinul întâi (o formulă convenţională) pot fi consideraţi cei care şi-au asumat şi asimilat ideile expuse ca izvorând din tradiţia şi adevărurile creştinismului.

Gânditorii creştini de contact cu lumea şi cultura în care au trăit au fost orânduiţi pe linie doctrinară în mai multe categorii, cel puţin până în Evul Mediu, *apostoli*, *apologeţi*, *părinţi* şi *doctori* ai Bisericii. Începând de la Reformă ei au fost numiţi reformatori, umanişti creştini, teologi, filosofi sau pur şi simplu gânditori creştini.

Într-o enumerare relativă a gânditorilor/filosofilor creştini de ordinul întâi ale căror idei merită cunoscute, i-aş menţiona (cronologic şi pe scurt) pe Apostolul Pavel, Sfântul Augustin, Toma din Aquino, Martin Luther, Erasmus de Roterdam, Jean Calvin, Jan Amos Comenius, Blaise Pascal, Jonathan Edward, Søren Kierkegaard, Nicolai Berdiaev, Simone Weil, Edith Stein, Gabriel Marcel, Mircea Vulcănescu, Vasile Băncilă, Jacques Elull, Ioan Paul al II-lea.

În ceea ce priveşte filosofia de influenţă creştină, ea reprezintă amprenta unor teme şi idei creştine abordate tacit, dezvoltate sau contestate în opera unor importanţi filosofi, de la cei din Evul Mediu, la John Locke, Thomas Hobbes, Jean Jacques Rousseau, Immanuel Kant, G. W. F. Hegel, Friedrich Nietzsche chiar, Max Scheler, Martin Heidegger, Nae Ionescu, Emil Cioran.

Cătălin GRIGORE

Lector

Mioara Bahna – Decalogul bunului-simţ

Un critic *care se respectă* este **Mioara Bahna**. Faptul că pune sub semnul aventurii lecturi esenţiale - pentru cronicarul dedicat - de poezie română contemporană cu scopul declarat de a completa o imagine fie ea şi parţială a amplitudinii fenomenului poetic este un mod manierat de a relativiza ierarhiile şi de a reliefa multitudinea perspectivelor. Altfel spus, itinerariile lirice sunt parcurse fără un ghid teoretic susceptibil de preconcepţie evaluativă care ar semnala închiderea în arbitrarietatea demersului de vocaţii rigid clasificatoare. Observaţia, voluptatea empatică de a străbate „pe jos" spaţii lirice diverse, fac din excursia eseistică o aventură intelectuală motivantă prin chiar natura sa provocator eterogenă.

Contextualizarea se produce rapid, prin fixarea succintă a complicatului releveu poetic actual într-o planşă totalizatoare ce subliniază la scară limitele de coexistenţă şi disjuncţie ale elementelor de configurare şi construcţie topografică (...) *„a poeziei româneşti actuale, în care coexistă ecouri neoromantice, neoclasice, simboliste, parnasiene, neoexpresioniste, suprarealiste, dar se reliefează, cu precădere, amploarea fenomenului postmodernist, elogiat şi contestat în egală măsură*." (1)

Constatarea este justă. Nu ne aflăm numai în faţa unui fenomen literar care îşi consumă „pe viu" premisele şi filiaţiunile identitare ci şi în faţa unei nevoi de stabilizare, neprodusă încă. Turbulenţele sunt indicii de dinamism conceptual şi această instabilitate este departe de a fi liniştitor echicurentă. Mobilitatea euforizantă a partizanatelor şi opţiunilor estetice modifică permanent liniile de etalonare axiologică obiectivând abundenţa producţiunilor poetice – ceea ce este bine – şi mai puţin aderenţa la paradigmă şi semnificaţiile de adâncime ceea ce, caţavencist sau nu, trebuie să o recunoaştem, este mai puţin bine.

În faţa acestor dileme micul mare – şi universalul – demon critic are o şansă importantă. Aceea de a-şi recunoaşte limitele şi de a miza **onest** pe metoda analitică:

„Fără a adera la nihilismul lui E. Ionescu, din volumul ***Nu****, de pildă, mi-am dorit întotdeauna să nu cad în păcatul criticii literare, identificat de unii contemporani ai săi, dar reprezentând o trăsătură constantă a domeniului, de a fi „impresionistă din insuficienţă şi lipsită prin definiţie de cât de îndepărtată acuitate sau discernământ critic", ceea ce „face imposibilă o selectare" a valorilor, „deşi acesta este singurul rol al criticii." De aceea încerc să mă raportez cât pot de obiectiv la textele pe care le am în vedere, fără a avea, nici pe departe, pretenţia că rândurile pe care le scriu sunt cu totul scutite/lipsite de păcatul mai sus-menţionat, căutând ceea ce îşi propunea Eugen Ionescu, „****să reabilitez o metodă: analiza literară sau, în ce mă priveşte, să fac măcar observaţii pertinente****".* (s.n.). (2)

Aspiraţia nu este exotică (înţelegeţi insolită, singulară). Analiza ca metodă presupune vocaţia observaţiei atente, simţul detaliului, stăpânirea materiei *filologice* a obiectului cu pozitivarea ei în enunţ stilistic, obstretica articulaţiilor şi puterea ei de fascinaţie ca instrument vine probabil din chiar aceste subsecvenţe neutre, controlabile.

Un critic „impresionist" este tradiţional perceput ca subiectiv, în timp ce un „analist" pare să fie mai aproape de norme şi de critica „normativă". Mai mult, bagajul său de excursie estetică pare şi trebuie să nu se rezume la o simplă trusă de voiaj. „Expertiza" textelor literare presupune cunoaşterea proprietăţii termenilor pe un larg domeniu de lexicografie specializată, pertinenţa analitică la care se referă Mioara Bahna.

Aventura lecturii – Poezie română contemporană (Editura PIM, Iaşi, 2013) cuprinde treizeci şi şapte de prezentări de poezie, înţelegând treizeci şi şapte de volume de versuri scrise de poeţi extrem de diferiţi ca limbaj liric, formă şi trăsături stilistice, dar aflaţi într-o zonă comparabilă de notorietate publică şi literară. Volumele prezentate sunt apariţii editoriale ale intervalului calendaristic 2006-2012. Întinderea arcului cronologic poate da, aparent, sentimentul de suficienţă a distanţei. Un volum apărut în 2006 d.e. suntem tentaţi să credem că şi-a epuizat oarecum dimensiunea publicistică spectaculară, a avut răgazul să se aşeze temeinic sau nu în proximităţi comparative avantajoase. „Noutatea" face loc aprecierilor semnificative de istorie literară recentă. Consumarea evenimentului editorial şi a primelor reacţii la acesta îl instalează ineluctabil într-un sistematic proces de eroziune creativă. Din acest punct de vedere nu acelaşi lucru îl putem afirma despre un volum de versuri apărut la sfârşitul anului 2012. Evenimentul editorial din 2006 este intrat în zona de gravimetrie axiologică şi începe să fie evaluat şi din perspective structurale semnificative, şansele de longevitate (valabilitate) putând fi acroşate şi aproximate în diacronia contextului. Cel din 2012 rămâne încă în zona fierbinte, trena mediatică oferind – dacă este cazul – vizibilitatea imediată, adaosul cotidian multiaxial, diversitatea sa imponderabilă.

Aici a intuit Mioara Bahna riscul dar şi satisfacţia aventurii sale literare. Biografiile poeţilor recenzaţi spun şi nu spun, prin similitudine, cât de importante sunt în ordine biografică pentru ei operele publicate. Confesiunea publică nu este nici ea un exerciţiu de exactitate. Este prematură şi absurdă atât pentru autori, cât şi pentru exegeţi, instalarea unor ierarhii ferme. Dar aceasta nu înseamnă că nu avem domeniul cu

dominantele şi constantele sale. Iar cronica literară, pe spaţii mici, amână dar nu anulează posibilitatea marilor sinteze, are constructiv excerptul şi previziunile sale, îşi circumscrie opera poetică pozitiv, controlând-o terminologic, la nevoie exhaustiv analitic.

Mioara Bahna îşi acomodează permanent discursul cu aceste nevoi, dovedind înţelegerea intimităţii conceptelor. Dacă **Daniel Corbu** este citit în grilă postmodernistă, atunci *„elementele de estetică postmodernistă”* sunt determinate cu proprietatea haşurilor ca *„(ironie, autoironie, ludic, cotidianul ca sursa de inspiraţie, fragmentarism, transtextualitate sub diferitele ei forme definite de G. Genette, oralitate la nivelul expresiei etc.), fără a dezavua, de exemplu, temele consacrate ale literaturii*.” (3).

Aceluiaşi funcţionalism parţial emblematic derivat din observaţie este subordonată şi lecturarea poeziei lui **Florin Dochia** care *„construieşte un univers bizar (...) pe care-l populează cu o lume banală şi, totuşi, complicată, apelând, în manieră postmodernistă, pe larg, la transtextualitate, sub diferitele ei forme/clase definite de G. Genette, intertextualitate, paratextualitate, metatextualitate, hipertextualitate... În felul acesta, de-a lungul textelor care compun cartea, apar, în număr incalculabil, aluzii sau referiri directe la scrieri celebre ale literaturii universale şi ale celei române sau nume de artişti, din toate domeniile, dar, în special, din cel al artei literare, atestând* ***afinităţile naturale****/„afinităţile elective” ale scriitorului*.” (4).

Remus Valeriu Giorgioni şi **Niu Herişanu** sunt şi ei încadrabili în acelaşi fenomen de largă respiraţie, poezia primului poet fiind *„o poezie iniţiatică, scrisă în vers liber, pusă sub semnul postmodernismului (prin intertextualitate, fragmentarism, amestecul de gravitate şi ironie etc.) încă din titlul, unde absenţa iniţialei majuscule oferă un incalculabil şir de conotaţii, cu toate că, de obicei, se consideră că poezia de inspiraţie religioasă e, cu precădere, apanajul literaturii tradiţionaliste”* (5) în timp ce poezia celui de-al doilea *„chiar dacă artistul se revendică sau nu de acolo”* este asimilabilă postmodernismului *„fiindcă aduce (...) o mulţime de argumente care o pot situa în acest areal destul de larg nu numai în literatura noastră. În vers liber, evitând adesea orice punctuaţie, uneori cu elemente de metapoem (...)”.* (6).

Este totuşi interesant că *Aventura lecturii (...)* se poziţionează ca atitudine de ansamblu şi cu o consecvenţă punctuală evidentă printre puţinele lucrări care nu mai recunosc „***primatul***” (o să vă rog să luaţi toate sensurile) ***postmodernist*** în literatura română contemporană. Fie şi îndestulător de larg, după furia desantistă şi după naturalizarea generoasă a constructelor, postmodernismul şi-a pierdut elanul teoretic acaparator. Dacă până după anii 1995 – 1998 erai postmodernist sau nu erai nimic, riscând marginalizarea şi chiar excluderea progresivă în/din sistemul de alianţe estetico-literare, împreună cu Mioara Bahna trebuie să constatăm că forţa de influenţare şi aglutinare a mult prea fluidei paradigme se diminuează constant. De altfel voci importante (Alexandru Muşina, d.e.) pun sub semnul masivelor reticenţe faptul că apariţia fenomenului postmodernist ar fi putut fi compatibilă cu stadiile de regresivă agregare ale societăţii româneşti în deceniul 8 şi mult după, ***din secolul trecut.***

Este o poziţie nuanţată a criticului, pe care am putea-o considera *moderată*, în caligrafie sintagmatică, personal, aş numi acest lucru abandonarea ***postmodernismului tare*** pentru ***postmodernismul crepuscular.***

Moderaţia nu produce segregări inutile, dar asta nu îl împiedică pe lector să contureze, digresiv, chiar şi după acţiunile teoretice limitative, **permisivitatea iniţială** a conceptului de postmodernitate, a canonului poetic, a configurării limbajului liric prin „coborârea” neprofesionistă a conţinutului tematic, prozaicizare excesivă, redundanţă prozodică.

Retoric, curăţenie în templu nu se poate face decât maiorescian, reuşitele postmoderniste câte sunt demonstrând nevoia de *„construcţie impecabilă, în planul conţinutului (...) adecvarea* ***condiţiunii materiale*** *la cea* ***ideală****.”(7).* (subl. autoarei, analiza **Daniel Corbu**). Altminteri, deşi *„în spaţiul cultural românesc actual postmodernismul este o provocare, impactul său neputând fi eludat, în special când e vorba de poezie, nici de creatori, nici de public”* sunt scriitori care *„se proclamă, cu entuziasm, reprezentanţi ai lui, supraestimându-l”* în timp ce *„alţii, ostentativ, îşi declară absenţa oricărei legături cu acesta, hulindu-l, demonizându-l chiar*.” (8).

Patologia zgomotosului tablou este comprimată cu amuzament polemic pentru că *„mai sunt două categorii de autori: una (cea mai largă, fireşte) formată din mânuitori de condei (şi-i numesc, prin sintagma aceasta uzitată şi uzată, eufemistic!) sau mai nou, de tastatură, pentru care încadrarea/înghesuirea oriunde, fie şi în numita controversată direcţie literară, e mană cerească, o şansă poate de a intra şi de a rămâne pe undeva prin literatură, mai ales când n-au prea multe/nimic în comun cu arta, iar alta, cuprinzând poeţi valoroşi (nu la fel de numeroşi, desigur!), care scriu neţinând seama de tendinţe, orientări etc. (...) postmodernismul îi poate îngloba însă, parţial, chiar şi pe cei care îşi exprimă programatic detaşarea faţă de el, această obstinaţie putând fi citită,* ***paradoxal, şi invers, ca formă de afirmare a apartenenţei****.*”(s.n.) (9).

Sunt printre cele mai determinate rânduri scrise de Mioara Bahna. Temperatura uniformă a analizei creşte încet-încet, explodând într-un canicular **ex-abrupto**: *„Ca şi în cazul altor curente literare (al simbolismului, de pildă), mutatis mutandis, postmodernismul românesc se manifestă în două moduri: pe de o parte, e vorba de cei pentru care talentul e revărsat în formele acestei orientări (adică nevoia de scris vine dinăuntru şi alege aceste tipare pentru a se exprima), şi, pe de altă parte, sunt cei pentru care poezia începe din afară (şi se opreşte afară!), mai exact îşi propun şi aleg modalităţi de expresie postmoderniste pe care le umplu. Cu ce?* ***Nu mai contează decât în măsura în care, adesea, tot ce e repulsiv, tot ce oripilează se îngrămădeşte în scrisul lor, ca la gropile de gunoi neecologizate ale marilor oraşe****.*(s.n) (10).

Sunt probleme de atitudine pe care le ridică actul critic. Higienizarea domeniului presupune şi curaj. Exerciţiul rafinat al nasului obişnuit să cocheteze cu armoniile volatile ale flacoanelor odorifere presupune şi simţul răbduriu discernabil al localizării pubelelor.

Deşi aflată încă la început de drum, Mioara Bahna pare să nu ducă lipsă de acest exerciţiu. Cariera eseist critică are alţi

parametri. Îmi displace distincţia pe care o fac - îi recunosc absurditatea însă nu am ce face - dar am citit pagini scrise de „critici-bărbaţi” mult mai „moi”, fără aderenţă la subiect şi cadrul general al acestuia. Textele lor, cu colerete mânjite de sosurile unor teorii abstruse, nu aveau sinceritatea tranşantă a rândurilor de mai sus.

Materia cărţii Mioarei Bahna pe care sunt construite sistematic extensii intelectuale similare sunt evident cronicile. **Decalogul**, categoric în iteraţiile sale aproape axiomatice, se regăseşte în mai toate subsidiariile pregătitoare ale vectorilor de atac, despicare analitică şi constatare a valorii şi particularităţilor poeţilor analizaţi. În aceste zone bunul simţ al criticului devine reactiv şi părtinitor însă tot orientat de acul busolei intime către forma şi veridicitatea valorii estetice. Frecvenţa la trimiterile stilistice nu minimalizează importanţa instrumentelor psihologice, filosofice, de analiză cu vocaţia complementarităţilor interdisciplinare.

Din punctul meu de vedere – sper ca privirea să nu fie obliterată şi redusă la acest punct – **sunt poeţi ai primului cerc de proeminenţă** cărora le sunt dedicate mici studii urmărite de obsesia completitudinii – **Paul Aretzu, Daniel Corbu, Virgil Diaconu, Florin Dochia, Gheorghe Grigurcu, Nicolae Prelipceanu, Cassian Maria Spiridon, Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu, Leo Butnaru** ale căror nume sunt vehiculate şi prezente în revistele literare atât pentru opera poetică publicată dar şi pentru personalităţile lor aplicate pe ideea unei sincronicităţi fie ea şi dilematice cu manifestările în paradigmă sau canon ale **postmodernismului târziu**, urmaţi de **poeţii celui de-al doilea cerc – Eugen Evu, Ion Cocora, Ovidiu Genaru, Radu Cârneci, Horia Zilieru** care sunt redescoperiţi datorită retroacţiei privirii critice, interesată de recuperarea şi menţinerea lor în zone de maximă vizibilitate.

Şi în sfârşit **al treilea cerc – Simona-Grazia Dima, Viorel Dinescu, Emilian Marcu, Calistrat Costin, Ştefan Doru Dăncuş, Remus Valeriu Giorgioni, Niu Herişanu, Ion Lazu, Ticu Leontescu, Victoria Milescu, Adrian Munteanu, Ion Murgeanu, Ştefania Oproescu, Iuliana Paloda-Popescu, Petruţ Pârvescu, Petrache Plopeanu, Florentin Popescu, Valentin Predescu, Victor Sterom, Valentin Tapalaru.**

Circumscrierile sunt mult atenuate de orizontalitatea discursului critic şi economia cărţii, regia succesiunii, în absenţa reperelor cronologice pentru cititor, furnizând mult mai probabil textura omogenă cu maximizarea ideii de echidistanţă. (Chiar dacă s-ar afirma că aceasta a fost ordinea conceperii şi publicării cronicilor nu ar mai avea acum nicio importanţă, spaţiul cărţii închizându-se într-un anume fel).

Perspectiva lecturii circulare este mai apropiată de nucleele asertive şi argumentele demonstraţiilor analitice operate de critic, fascinat de **realitatea dihotomică** a personalităţilor şi lumilor expuse, reflex şi consecvenţă metodică descoperite cu previzibilă plăcere. Acest invariant şi o dezarmantă sinceritate fac din *Aventura lecturii (...)* o apariţie editorială situată deasupra mediei manufacturiere şi din **Mioara Bahna** un eseist serios şi – cine ştie? – un aşteptat observator al fenomenului literar românesc contemporan.

Marian BARBU

Sisif pe casa scărilor

urcam pe casa scărilor,
şi parcă nu se mai sfârşea,
vopseaua insalubră, de ulei,
striată pe betonul mizerabil, rece,
spoiala varului, anume nedesăvârşită,
o cenuşie umbră nedesăvârşită însoţea.

urcam pe casa scărilor,
cu becuri sterpe, imbecile, muribunde,
halucinând din două în două etaje
tăcutul martor era balustrada de plastic infinită
(scurt circuite izbucneau în negre, umezi filamente)
la îndrăzneţele-mi viraje

era o lumină-absentă, chioară,
becuri de patruzeci
frumoasă cum ştiam
te aşteptau pe casa scărilor (şi n-ai trecut)
să treci

urcam pe casa scărilor
var pe manşete, pe genunchii altruişti, înţelepţi, spre casă,
şi rezemat contemplativ lângă tabloul de contoare
părea că urc (urcam?) şi poate chiar urcam
o scară nesfârşită, tot mai ’naltă, mai frumoasă!

Răsăritul

scriam? acest poem ascuns
sub faţa de masă a cantinei, în carouri,
sub fustele negre, populare,
zăream subţiorii în splendoarea lor
acele sbârcituri de piele, acel păr,
mătăsos, prelung, spălat dumineca
suav mirositor.

pantofii groşi de piele,
perechile febrile, încinse, rotative,
tropăiau pe tavan
îţi căutam pupila centrifugă-n
maioneza boeuf
şi-n pandişpan.

lumina dimineţii se iţea-ntre scânduri paralele
vechi, lungi, de roasă cherestea
un abur mic în urma trenului de turtă dulce
şi-a mopului cu plete lungi de catifea.

cu mâna stângă-mbrăţişam piciorul şchiop de masă
subţioara de rumeguş umedă, suav mirositoare
şi încercam s-ating cu mâna dreaptă răsăritul
şi să mă sprijin de lumină
către soare!

Valeriu Marius CIUNGAN

Visele doamnei Pachet 1 despre împachetarea/ despachetarea unei vieţi

stau
îmbrăcată şi ştii
în buzunare am pus bucăţi mici mici
şi lungi foarte lungi de sfoară
am împachetat fâşii de vis
le-am pus la uscat
cum ai spus
în zori le-am culcat sub copacii aceia bătrâni
din dreptul cetăţii
da am împachetat
cu timpul pe umăr
cu pielea scoasă din joc
fără să las urme de viaţă
totul în casă e stins
gazele lumina şi cerul le-am stins
restul
fiecare chitanţă
am pus-o în cutia poştală
cheia
am agăţat-o
ştii
în castan
de-l taie
o cheie nu pleacă
ciorile nu mănâncă chei
ciorile mănâncă cercei
spunea mama

Visele doamnei Pachet 2 Crăciunul pe scaunul liniştii

Crăciunul se lasă peste lume
abur de prune în culori de crăciunică
uite pe marginea „liedului"
eu aşezată pe scaunul ales de la început
nu mă sperii – am vreme de stat cu faţa
spre lumina verde
plină de smântâna din cer
mă ţin de degete
mă aplec spre fustele lungi ale gândurilor
nu-mi arde de stat pe pătratul de scaun
tivul adulmecă visul
Crăciunul cel mare pe jos prin Calea Lactee
acoperă lumea cu ploaia aceea de străpuns jaluzele
nici rugina nu le-a putut desprinde
stau pe scaunul liniştii aşteptând mâna
păturile calde ale ploilor de vară cu miros de castan

Visele doamnei Pachet 3 Edith Piaf la pachet

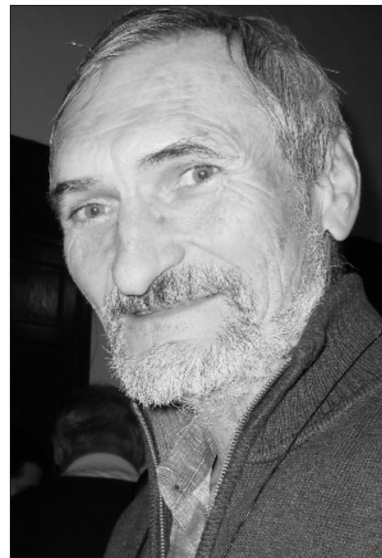
trebuie să-ţi spun
în dimineaţa fără isme
în abur de frunze de India
cozonac încolăcit în trandafir
Edith Piaf
Edith Piaf trece pe la mine spre seară
deschide uşa altei respiraţii
te-am ascultat
am pus ceasul la colţul casei
să treacă alaiul de duminică peste el
pe seară porumbeii de oraş dau din cap
cuminţi secundele se zbat sub ciocurile
înfundate în grabă
auzi rugăciunile post-isme
nu mai încep cum ştii
şi nu sfârşesc în amin
frica încolăcită printre costiţe în congelator
nu încurcă bunătăţile din frigider
crede-mă firul potecilor fără isme
se strecoară printre noi
fără urmă de aer
fără urmă de sânge
doar negre sub plapuma înnodată a istoriei

Visele doamnei Pachet 4 rândunele la pachet

seara celor trei ciocuri de rândunică
triunghi un triunghi un triunghi
peste marginea cuibului
căldura boare de aripi
noaptea cu gust de nuci şi sare de mare
se ridică cu fumul
dinspre focul aprins de săraci
peste lemne cineva aruncă scaune şchioape
hai pune-ţi şi plapuma Vetei
plecată în ţara cu soare
unul fluieră rece în palme
rândunelele se scutură între ele
ochiul poetului om
s-a închis în cărbunii dintre pietre

Anni Lorei MAINKA

Liliana Rus – Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte

Poeta Liliana Rus, din Piteşti, a obţinut premiul de debut al USR – Filiala Piteşti pentru volumul de versuri *Scrisoare domnului Şirato* (Ed. Carminis, Piteşti, 2006). De atunci a mai publicat două volume de versuri: *Melancolii de duminică* (Ed. Carminis, Piteşti, 2008) şi *Pasărea în lesă* (Ed. Brumar, Timişoara, 2013) – pe care-l comentăm în continuare.

Aş compara trăirile lirice din acest volum cu cele ale feciorului de împărat din basmul *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fărăde moarte.* După ce a stat o vreme indefinită în *Valea plângerii*, feciorul a fost cuprins de un dor imens după părinţii săi care muriseră între timp. Acest sentiment îl regăsim şi în poeziile Lilianei Rus, care îşi aminteşte cu dragoste şi nostalgie de părinţii ei. Tema se împleteşte desigur cu trăirile mirifice ale copilăriei, compensatoare în faţa cotidianului anost, cu valorile răsturnate. Sfârşitul basmului e trist, dar el va trăi mereu prin frumuseţea aspiraţiei şi epica impecabilă. Pentru Liliana Rus, *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fărăde moarte* o reprezintă tocmai lirica ei care imortalizează sentimentele trăite în *Valea plângerii*.

Biografismul tratat liric constituie subiectul cărţii. Copilăria este privită cu luciditatea rece a maturului care nu se mai entuziasmează pentru nicio cauză: „Aveam talent la desen, citeam frumos,/ cântam subţire, râvneam la zăpadă/ cum astăzi poftesc la halviţa cu nucă,/ mă lipeam de vişini să caut cleiuri chihlimbarii,/ (...)/ trăiam înlăuntrul şi-n marginea lumii vesele, melancolice,/.../ şi bucuria mi se zbătea sub piele/ ca un fluture moale.” (*Prea netedă, prea subţire*). Seninătatea rece ţine şi de destinul care a afectat-o nemilos: „Eu m-am născut după ce îngerul/ m-a scăpat de pe umeri/ şi am zburat peste nopţi cu zăpadă,/ ghemuită în neputinţa lui cuviincioasă.” (*Pentru fiecare tren, lacrimi noi*). Acum se intră în *Valea plângerii*: „A început să-mi placă să plâng,/(...)/ Plânsul nu mă schimbă, e doar o curbă uşoară/ într-o zi în care uit să mai fiu pasăre./ (...) e plânsul dinaintea naşterii mele/ prăvălindu-mi-se neîntrerupt în zâmbet.” (*Când uit să mai fiu pasăre*). Încă din copilărie, poeta se simte captiva unei colivii de care nu se va debarasa niciodată: „O fetiţă nouă ce-şi poartă singură colivia.” (*Precum veşmântul Fecioarei*). Simbolul acesta al captivităţii se asociază cu al păsării, adică al poetului al cărui cântec nu poate fi, în aceste condiţii, decât trist. Lesa, colivia şi iarna (frigul ontologic) sunt simbolurile din *Valea plângerii*. Încet, încet, aceasta se umple cu tristeţile vieţii cotidiene, în care este nevoită să încerce măştile nepotrivite ale alterităţii/înstrăinării: „cobor obloanele peste oraşul murdar,/ tatuat cu nemulţumirile noastre.” (*Duhul vindecător*) şi, când nostalgiile deversează, izbucneşte dorul pentru părinţii dragi, plecaţi în altă viaţă. Poeta le dedică suave poezii. Două colivii îi aduc acum alinare, braţele mamei: „Dulce captivitate: mama cu braţele încărcate/ de ciripitul meu” (*Coaja de ou*) şi poala rochiei acesteia: „o poală mătăsoasă şi caldă înfăşurată în jurul meu.” Amintirea tatălui este însoţită de credinţa că el o poate apăra de orice. Fetiţa se simte acum într-o altă colivie fericită, cuibarul sufletului părintesc: „într-un cuibar înflorit de nădejdea/ că părintele poate îndrepta orice,/ chiar şi cea mai mare greşeală a lumii.” (*Şi eu iubeam toate acestea...*). Amintirea prietenei din copilărie, Mona, a Anei, care spăla copiii cu apă de ploaie (pe atunci nepoluată) şi iarbă-mare, a tatălui şi a doamnei care-i împletea rochiţe de mohair – plecaţi în împărăţiile cereşti, îngreunează sufletul cu tristeţi. Concretul apăsător blochează zborul liric: „Lumea se învârte lângă mine.../ Pasărea mea umblă în lesă.” (*Pasărea în lesă*). Întoarcerea la cotidian e tristă, ca şi în basm, timpul a trecut lăsând în urmă un suflet pustiit: „Străluceam ca o cochilie abia scoasă/ din întunericul nisipului,/ (...)/ Rănile mele – nişte lămâi învelite/ în hârtii de mătase./ Conturul tremurător al unui sfârşit de lume,/ (...)/ Viaţa nu exista,/ numai acel sfârşit de lume ce atingea, miraculos,/ muchia subţire a bucuriei mele/ tot mai răvăşitoare.” (*Rănile mele*). Chiar şi dragostea provoacă dezamăgire.

Ar vrea să-i scrie mamei o scrisoare: „I-aş spune mamei, într-o scrisoare,/ cum aştept porumbiţa cea albă -/ semnul mâinilor ei miloase,/ care-or fi, poate, aripi, în albăstrimea de-acolo,/ unde duminicile şi sărbătorile zilelor ei de naştere/ or fi mai lungi ca cele de-acasă./ Şi odihna adâncă, şi cina mai caldă...” (*Porumbiţa cea albă*).

Timpul a zburat, dar urmele sale au rămas în poezia Lilianei Rus, în versuri de largă respiraţie, care rostogolesc sentimentele şi amintirile de-a lungul anilor. Poezia autoarei este un ceremonial trist, îngheţat şi diafan. Poeta oficiază înveşmântată în alb, ori se metamorfozează într-o lebădă albă sau un cocostârc alb ce au poposit pe lacul îngheţat al vieţii. Înglobând sentimentele şi amintirile, lirica Lilianei Rus, aidoma basmului *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fărăde moarte*, va învinge timpul nemilos, ca şi această fotografie: „Noi rămânem aici, mamă, mână în mână,/ ca într-o fotografie cu rochie de nuntă –” (*Joacă-te, mamă!*)

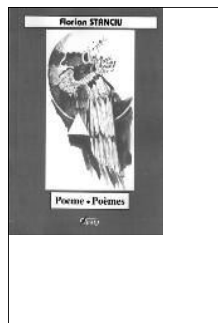
Poeta afirmă dezamăgită: „Mi-e dor de cine eram./ (...)/ nu ştiu dacă mă veţi cunoaşte vreodată.../ (...) O femeie ca un căţel subţire,/ atât de plină de propria ei tristeţe.// (...)/ *Flowers, candles, singers...*/ Jumătate mireasă, jumătate zăpadă.” (*Flowers, candles, singers...*)

Prin această carte, cititorii o vor cunoaşte cu siguranţă.

Lucian GRUIA

Semnal

Faţă în faţă cu tăcerea

Despre Florian Stanciu am mai scris. De data aceasta, iată, s-a produs o premieră: poemele sale sunt traduse în franceză. Adică autorul a simţit că e momentul să… iasă în lume, că eul său poate fi răsădit oriunde. Lirismul său elegiac se supune unei lucidităţi aspre, dominante. În poezia sa pulsează universul cu mişcări în volute misterioase. Poemele te prind de braţ şi te întreabă cine eşti, îţi bântuie visele, în penumbre cu fragede sclipiri şi cu levitaţii aproximative. Am în faţă antologia bilingvă *Poeme/Poèmes*, editura Tiparg, 2013. Textele sunt alese din volumele apărute între 1993-2011. Versiunea franceză îi aparţine scriitorului Iulian Dămăcuş, traducător rafinat, care nu se află la prima „aventură" de acest fel. Pentru această traducere, Dămăcuş s-a familiarizat metodic cu stilul lui Florian Stanciu, cu temele, universul poetic, cu vibraţiile stilistice. Uneori se produc revelaţii, întrucât Dămăcuş surmontează intraductibilul, îl supune, îl îmblânzeşte. Nu e uşor să „lupţi" cu „umbre droaie/nori puhoaie/năboiau/ zvâr/îmbălat" etc. În poezia lui Stanciu tăcerea apare în preajmă „precum pietrele", iar la „spălarea cuvintelor" poetul stă într-un cerc magic, înconjurat de lucrurile pe care le numeşte. Un poet tradus de un poet. Nu se putea face o alegere mai fericită. Adesea, spiritele celor doi se intersectează la lumina fulgerelor poeziei adevărate. **(Alexandru JURCAN)**

Oameni care sunt, prieteni care nu mai sunt...

■ Pictorul **Gheorghe Pantelie** şi actorii **Ion Focşa** şi **Marin Radu Ene** au fost comemoraţi luna abia trecută la Centrul Cultural... Oameni de artă care au însemnat ceva nu doar pentru acest loc. Au participat pictori, prieteni, scriitori, membri ai familiilor celor dispăruţi. Au vorbit prozatorul Marin Ioniţă, iniţiatorul evenimentului, Ion Pantilie, Mihai Ghiţescu, Vasile Ghiţescu, Ion Lică Vulpeşti, Daniel Ene şi subsemnatul. Printre rememorări ale celor dispăruţi şi lacrimi bine ascunse, pianul lui Alexandru Brichiuş vine ca o mângâiere. Oameni care sunt, prieteni care nu mai sunt… Din care a rămas însă lucrarea minţii şi a harului lor. **(V.D.)**

■ Băcăuan prin naştere (n. 24.IX.1948), **Mircea Dinutz** a devenit focşănean prin adopţie. Aici a fost profesor titular la Liceul "Al. I. Cuza" (1990-1997), aici şi-a scris cărţile: *Marin Preda, patosul interogaţiei* (1997), *Popasuri critice* (2001), *Tablete de duminică*, prefaţă de Constantin Călin (2008), *Scriitori vrânceni de ieri şi de azi* (2011), *D-ale democraţiei* (2012), carte dedicată „mentorului meu spiritual, bunului şi înţeleptului meu prieten, Constantin Călin", *Anamneze necesare* (2012).

Pentru ceea ce a publicat, pentru întregul său demers critic a fost lăudat de George Bălăiţă, Liviu Ioan Stoiciu, Ioan Adam, Th. Codreanu, Niculae Gheran, Magda Ursache ş.a. A apreciat că o vocaţie a sa este şi aceea de a se bate pentru apariţia unor reviste. Îşi făcuse mâna, ca să spunem aşa, în acest domeniu, la revista băcăuană *Gaudeamus*, din al cărei colegiu de redacţie a făcut parte (1969-1970) şi la *Oglinda literară*, al cărei redactor-şef a fost (octombrie 2002 - martie 2003). A avut însă şansa - scrie într-un interviu – „de a conduce, de la numărul 6/2007, împreună cu doamna Nina Deşliu, destinul unei prestigioase reviste *Pro Saeculum*". Adăuga, în acelaşi loc, „Îmi place să cred că nu am dezamăgit pe nimeni, nici măcar pe mine". Nu se înşela, a făcut, ajutat de colegiul redacţional, o revistă de reală ţinută literară, cu colaboratori de marcă, o publicaţie care nu avea în alcătuirea ei nimic îngust, provincial. A făcut din *Pro Saeculum* raţiunea sa de a exista.

Se cunoştea bine când se caracteriza ca „om de bibliotecă, tenace şi ordonat, ce încearcă onest să lase câteva semne în urma sa, fără să aştepte aplauze şi recunoştinţă publică". Cât despre puţina sa vizibilitate, se înşela. Tot ceea ce s-a scris despre el contrazice opinia sa. Condamnat la claustrare de mai multă vreme, din cauza capacităţii respiratorii reduse, încerca toate canalele posibile să comunice, să afle opiniile pe varii probleme ale unor personalităţi precum D.R. Popescu, Magda Ursache, Th. Codreanu, Niculae Gheran, Constantin Călin, Constantin Trandafir, Petru Ursache, Ana Blandiana, de la care a obţinut interviuri. Au apărut, la puţin timp de la trecerea sa la cele veşnice (19.02.2013), în volumul cu doi autori, Mircea Dinutz, Rodica Lăzărescu, Confesiuni provocate (Editura Nico, Tg. Mureş). Un om de certă distincţie intelectuală şi umană, un împătimit al presei literare, care a lăsat în urma sa, cum dorea, semne, unul dintre ele fiind revista *Pro Saeculum*. **(Iordan DATCU)**

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti
Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel.: 0248/216348, 219976
Fax: 0248/210068

e-mail:
cafeneaua_literara2003@yahoo.com
http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite
la redacţie nu se înapoiază.

Revista poate fi găsită la chioşcul Muzeului Literaturii Române, Bucureşti.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Elena DOGARU

Artista-graficiană Elena Dogaru provine dintr-o şcoală de excepţie, clasa de grafică a maestrului Mircia Dumitrescu. Este necesară această precizare pentru că absolvenţii de la aceste clase reuşesc să se afirme rapid în lumea artelor plastice româneşti şi nu numai.

Tânăra plasticiană face grafică de şevalet, dar şi ilustraţie de carte (foloseşte toate tehnicile tradiţionale ale specialităţii – acvaforte, acvatinta, litografie, serigrafie, acuarele, peniţă şi tuş pe hârtie).

Lucrările sale, fie că sunt compoziţii, peisaje sau studii după model, sunt în general tratate cu profesionalism. Operele sunt prezentate în tehnici diverse, mergând cu curaj către culoare şi atmosferă.

Rămâne deocamdată în zona unei „citiri” uşoare, dar nu facile. Compoziţiile sale sunt, totuşi, mai îndrăzneţe (mă refer la cele cu personaje) anunţând o viitoare „scormonitoare” şi în psihologia umană.

Sunt sigur că, dacă mai aşteptăm, vom vedea o artistă curajoasă care se va defini ca un nume de referinţă în grafică (şi mai ales în domeniul ilustraţiei).

Te aşteptăm cu interes Elena Dogaru. Succes!

Ion PANTILIE

Simfonia lalelelor, ediţia XXXVI. Piteşti, 19-21 aprilie 2013. Organizatori: Primăria Municipiului Piteşti, Centrul Cultural Piteşti, ADP Piteşti şi Salpitflor Green S.A. Piteşti.

Andrei Lucian DRĂGOI

Sorii din obraji...

Razele mele îi ciupesc obrajii
în care i-au răsărit doi sori
ca două vârtejuri nebune
de sânge rotund,
iar ea m-a închis repede
în sticluţa năsucului ei
plin de parfumurile oamenilor rari,
încrustaţi în pielea de crocodil
a creierului meu verde-gelos;
inflorescenţa gurii ei
îşi scutură polenul râsului
în pâlnia urechilor încăpăţânat înfipte
ca nişte săgeţi în porumbeii moi
ai tâmplelor mele;
întunericul îmi pătrunde însă ploios
în buzunarele gândurilor
care păşesc christic
pe valurile trupului ei;
mi se înnoptează sub piele,
printre tendoane şi oase—
lemne de foc stivuite cu grijă
ca pentru o iarnă mai grea
decât un pumn de inimi!

Erotikon

Singur în sala de inimi visânde,
Vrăjit zac în patul negrilor ochi,
Care-mi servesc leneş cafeaua,
Din ceaşca lor de ghicitori.

Se văd prin sticla pielii tale
Superbii arbori de Bonsai,
Crescuţi în penele de îngeri –
Căzutele fugii din Rai.

Trăiesc mahmur în primul act
Al unei piese orientale,
Cu Tine-n rolul principal,
Cu Luna-n în roluri secundare.

Păşesc desculţe, miriapodic,
Pe fruntea mea, buzele-ţi grele,
Gesticulând senzual iubirea –
Extatic ritm din dans de iele.

M-afund cu mâinile la ochi
În mişcătoarele nispuri
Ale privirilor fluide
Ce-mi desenează-n palmă cercuri.

***Cafeneaua literară* aşteaptă răspunsurile dvs. la ancheta *Poezia postmodernă* (vezi p. 9) pe adresa virgildiaconu2004@yahoo.com.**

Cafeneaua literară este membră **APLER** şi **ARPE**.

Vizitaţi Cafeneaua literară la adresa www.centrul-cultural-pitesti.ro